BOCKEN
2017



MEDLEMSBLAD FÖR KUNGL. HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

BOCKEN

Årgång 77

Ansvarig utgivare och redaktion

Jan-Olof Strandberg (ansvarig utgivare)
Bo Tangfelt
Claes Bengtsson
Olle Larsson
Kontaktinformation: www.i14.se/bocken.html

Kamratföreningens sekreterare

Hans Beminge
Sparbiten 2
806 48 Gävle
Telefon: 026-16 74 17

Kamratföreningens kassör

Rune Westergren
Fabriksgatan 8
806 45 Gävle
Telefon: 070-594 00 29

Kamratföreningens plusgiro

13 73 32-3

I 14 S plusgiro

25 86 42-8

Medlemsavgifter för år 2018

Kamratföreningen 150:–, ständigt medlemskap 2.250:–,
Familjemedlem 75:–

Hemsida Kamratföreningen

www.i14.se

Hemsida I 14 S

www.i14s.se

* * *

JAG MINNS MITT I 14

Härmed uppmanas alla och envar, som har personliga minnen från tiden vid Hälsinge regemente, dess två brigader och övriga krigsförband, att skriva och berätta. Gärna med några bilder. Allt är av intresse, även mycket korta berättelser. Sänd in din berättelse före den 1 maj 2018. *Redaktionen*

ISSN 0347-299X

INNEHÅLLSFÖRTECKNING Sida

Förord ... 2
av Jan-Olof Strandberg

Vi minns Knut Björkenstam ... 4
av Rolf Dahlström

Kamratföreningens ordförande har ordet ... 5
av Rolf Dahlström

Chefen på Kungsbäck anropar! ... 7
av Raymond Iller

Ledningsträningsövning (LTÖ) för Gävleborgsbataljonen 2017 ... 9
av Jan-Olof Strandberg

Vårens övningar 2017 - kompanierna ... 12
av Hans Wandér

Aurora och 18:e Hemvärnsbataljonen ... 17
av Jan-Olof Strandberg

Hunden i kronans tjänst 2017 ... 23
av Maria Andersson

Tvåbefälssystemet – nytt från 2009 ... 22
av Jan-Olof Strandberg

Värnplikten av idag! ... 28
av Raymond Iller

Indelningsverket och Hälsinge regemente ... 31
av Bo Tangfelt

Andlig och sedlig vård på Mohed ... 35
av Knut Björkenstam

Stadgar för Helsinge regementes nykterhetsförbund ... 38
av Knut Björkenstam

Kunglig Hälsinge regementes chefer ... 40
av Lennart Mattsson

Mattonska priset ... 43
av Lars Ringqvist

Officer, ryttare, jägare, brottare och timmerman. Sven Åkerman berättar. Del 2 45
av Bo Tangfelt

Ett axplock av minnen från min militärtjänst ... 52
av Sten Hillman

1927 – 1957 – 1997 ... 54
av Knut Björkenstam

Kasernerna och arkitekten bakom dem ... 57
av Olle Larsson

Årsmötet 2017 ... 59
av Claes Bengtsson

En historisk resa i norra Uppland - höstutflykten ... 62
av Claes Bengtsson

Kamratföreningens verksamhet 2016 ... 66

I 14S verksamhet 2016 ... 68

Soldathemmet och Soldatkyrkan ... 70
av Tomas Bornestaf

Medlemmar som avlidit 2016 – 2017 ... 72

FÖRORD

Efter en viss anspänning i form av förberedelser håller ni nu *Bocken* av årgång 2017 i er hand, framtagen av den nytillträdda redaktionen.

Vid tidpunkten då vi i "nya" redaktionen fick frågan om att ta över ansvaret för den framtida utgivningen av *Bocken*, infann sig en trygghet i att vi faktiskt skulle vara fyra ledamöter i redaktionen som kunde dela på arbetet. Men, samtidigt skulle vi ge oss ut på för oss okända stigar.

Frågan om att ta över ansvaret för utgivningen kom i samband med årsmötet 2016 och av vår ordförande i föreningen. Som brukligt i det militära är det enbart att "gilla läget" och tacka ja. Självfallet blandades känslan av stolthet och tradition med en liten oro, klarar vi det här?

Den tillträdande redaktionen konstaterade vid frågan om övertagandet i mars 2016 att det resterande året kunde användas som förberedelsetid. Den formella överlämningen av redaktörskapet ägde rum i början av december i hemmet hos makarna Björkenstam. Överlämningen kombinerades med en mycket god lunch med bland annat många militärminnen som samtalsämne.

Förutom arbetet initialt med att framställa *Bocken 2017* fanns även i tanken att nästkommande år, 2018, är ett jubileumsår då Kamratföreningen fyller 80 år. Något som självklart skall uppmärksammas i olika former, inte minst i *Bocken 2018*.

Under perioden när regementet utbildade en bataljon per år fanns ett avsnitt i *Bocken* som benämndes "Ett Solvarv", där speglades vad som hänt under utbildningsåret på regementet. Efter nedläggningen fanns det inte längre någon verksamhet att återspegla. Utvecklingen har därefter gått från att det gamla Hemvärnet har stöpts om till "Nationella Skyddsstyrkorna", med innebörden att dessa till antalet 40 Hemvärnsbataljoner, enligt regeringsbeslut, är operativa sedan 2010. Över ytan i Sverige är bataljonerna den enda militära närvaro som återstår. Bataljonerna utgör tillsammans c:a hälften av försvarsmaktens totala numerär.

Gävleborgsbataljonen har därför övertagit Regementets traditioner och bär Bocken som en del av de märken som förkommer på bl. a uniformer. Dessutom bedriver Hemvärnet en verksamhet som i mångt och mycket påminner om utbildningen under just "Ett Solvarv". Redaktionen har därför som ambition att spegla den årliga verksamheten med en serie artiklar. I årets artiklar återges bl. a en vinterövning i Åmot som återupprättar en gammal tradition från regementets dagar.

Vi inom redaktionen plockar därför upp stafettpinnen för att därmed säkra utgivningen av allas vår *Bocken*, det gör vi med glädje.

Redaktionen Bocken

ÖVERLÄMNING AV REDAKTÖRSKAPET DEN 2 DECEMBER 2016



Den tillträdande redaktionen tar över Bocken från den avgående redaktören i samband med en lunch hemma hos denne fredagen den 2 december 2016. Den avgående redaktören håller i sin högra hand den först årgången av Bocken 1971/1972 (- 1974/1975) för vilken han var ansvarig samt i den vänstra handen den sista årgången 2016 (1996 – 2016).

Foto: Agneta Björkenstam.

När föreningen nåddes av sorgebeskedet låg redan underlaget för Bocken 2017 på tryckeriet. Dock lyckades redaktionen skapa utrymme för nedanstående rader.

VI MINNS KNUT BJÖRKENSTAM

Knut Björkenstam somnade lugnt och stilla in efter en tids sjukdom tisdagen den 31 oktober. Han blev 83 år.

Knut var en välkänd och uppskattad kamrat inte bara bland våra medlemmar och medlemmarna i stockholmsavdelningen I 14 S. Hans engagemang i utvecklingen av vårt försvar och frågor som ligger kamratföreningar nära och hans starka personlighet gav honom en stor vänkrets. Han var också medlem i flera andra föreningar. Vi är många som känner sorg och saknad efter Knut och tomrummet är stort.

Bland det som Knut lämnar efter sig måste föreningens årsskrift Bocken nämnas. I mer än 20 år var han dess redaktör. Bocken 2016 blev hans sista. Efter ett uppoffrande arbete, inte bara av Knut utan också av hans hustru Agneta, fick våra medlemmar lagom till jul varje år skriften i sin hand. Han var själv en flitig författare och hans militärhistoriska kunskaper var underlag för många intressanta artiklar. Han var mycket noggrann i sitt arbete och ställde höga krav på sig själv. Detta gjorde att Bocken kom att ha en mycket hög kvalité. Jag vet att Knut såg fram emot att få läsa årets Bocken med en ny redaktion som ansvarig. Tyvärr fick han inte den möjligheten, men jag vet att han var glad åt att Bocken lever vidare.

Knut skrev mer än 240 artiklar under varierande rubriker. Flertalet återfinns i Bockens olika årgångar. Så har även i år Knut bidragit med tre artiklar. Men han skrev också för andra kamratföreningar. Flera artiklar har kunnat läsas i bl a Norringen, Skaraborgaren, Upplandssignalisten och Göta gardisten. Han var också redaktör för eller skrev själv fristående böcker som t ex Så minns vi Kungsbäck – Hälsinge regementes chefer 1968-1997 berättar (1998).

Knut var klubbförare (ordförande) i kamratföreningens stockholmsavdelning (I 14 S) under 20 år. Liksom i rollen som redaktör för Bocken avtog aldrig ambitionen att förnya och förbättra organisationen och dess verksamhet. Han var ledande i rollen att utveckla samarbetet mellan de olika kamratföreningarna i Stockholm till allas nytta. Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund (SMKR) har vid flera tillfällen uppmärksammat Knuts uppoffrande arbete och hedrat honom med olika hedersbetygelser.

Vi bevarar Knut i ljust minne. Hans personliga stil var ett föredöme och hans värme och personlighet berörde. Någon har sagt med vördnad och beundran att "Knut nog var den siste riktiga officeren". Vi är tacksamma för att vi fått ingå i den stora krets som varit Knuts vänner.

Rolf Dahlström

KAMRATFÖRENINGENS ORDFÖRANDE HAR ORDET

Jag har även i år glädjen att till våra medlemmar överlämna föreningens årsskrift Bocken. Så har också flera av mina tidigare förord inletts. Men årets Bocken känns speciell. Knut Björkenstam har, med bistånd av hustrun Agneta, efter mer än 20 år lämnat redaktörskapet. Bocken 2017 är den nya Bockenkommitténs första årsskrift. Jan-Olof Strandberg, Bo Tangfelt, Olle Larsson och Claes Bengtsson har på ett imponerande sätt tagit sig an den nya uppgiften och jag är glad över att vår tradition med en årsskrift lever vidare. Jag hoppas att Ni kommer att finna årets Bocken lika intressant och spännande att läsa som de tidigare.

Jag tycker vi kan se tillbaka på 2017 med tillfredsställelse. När vi äntligen nådde rekryteringsmålet 400 medlemmar lagom till årsmötet 2016, var vi oroliga för att vi kanske inte skulle kunna behålla det antalet. Men antalet medlemmar har sakta ökat ytterligare och vi är nu över målet med marginal. Det kanske är dags att sätta upp ett nytt mål. Ju fler vi är desto starkare blir vi.

2017 var annars ett normalår. Årsmötet kom att bli ännu något högtidligare än vanligt. Gästrike Militärhistoriska Förening paraderade utanför Soldathemmet och bland dem fanns en mycket duktig operasångare, som framförde ett stycke i kyrkan. Knut och Agnetas insatser hedrades inte bara av vår förening utan även av Flygvapnets Musikkår i Gävle och Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund. Jag tror att Knut och Agneta kände allas vår uppskattning över deras arbete. Vi har haft flera spännande och intressanta högtidstalare de senaste åren. Några av dem, men inte alla, kan man lyssna på fler gånger. Peter Hultqvist är en av dessa som tål att lyssna på mer än en gång. Han återkom nu i egenskap av landets försvarsminister. Och som sådan vågar jag påstå att han har ett stort förtroende i de flesta kretsar. Hans gedigna kunskaper i försvarsfrågor och hans stora intresse för landets försvar är en tillgång för vårt land i en osäker omvärld. Vi gläds åt att vi nu har honom som en av våra hedersmedlemmar. När detta skrivs vet vi inte hur ministerns framtid kommer att te sig, men när Ni läser detta är det ett faktum. Vi är många försvarsvänner som hoppas att han får kvarstanna i sin roll. I denna förhoppning ligger inga politiska värderingar från min sida utan endast ett starkt intresse för vårt försvar.

De två senaste åren har våra höstresor gått till Uppland, så även i år. Laxön, Örbyhus slott och Vendels kyrka var våra besöksmål. Tidigare år har vi på grund av platsbrist tvingats säga nej till några intresserade. I år hörsammade Dalkarlarna vår inbjudan och anslöt med en buss från Falun. Det var trevligt att ha dem med efter några års frånvaro. Samverkan och ett ömsesidigt utbyte gynnar båda våra organisationer. I deras buss fanns lediga platser och det innebar att alla våra medlemmar som ville delta också kunde göra det.

Om det är något vi är missnöjda med så är det Veterandagen. Varje år den 29 maj uppmärksammas de svenskar som farit illa i utlandstjänst med en högtid i Stockholm. Vi har de senaste två åren haft ambitionen att delta med vår fana, men tyvärr har det inte gått att genomföra. Vår systerförening I 14 S deltar med sin fana varje år. 2018 är vår ambition att inte bara vår fana utan även Hälsinge regementes fana skall delta. Tre "Hälsingefanor" är målet.

Vi lägger nu 2017 till handlingarna och blickar framåt. 2018 innehåller ett jubileum för vår förening. När indelningsverket upphörde och regementena i början av 1900-talet flyttade in till tätorterna bröts delvis kopplingen och närheten mellan militären och det civila samhället.

Den militära verksamheten blev något isolerat bakom stängslen. Ett av syftena med våra kamratföreningar var att bryta den isoleringen. Därför bildades Kungl Hälsinge regementes kamratförening den 14 augusti 1938. Den stora tillströmningen av medlemmar visade på ett stort behov av en kamratförening. Även om vi inte är lika många idag som 1938 visar medlemsökningen de senaste åren att behovet kvarstår. Det är alltså 80 år sedan. Det tänker vi uppmärksamma och vi gör det i anslutning till föreningens tre stora begivenheter. Vi tänker oss att årsmötet i viss utsträckning ägnas åt att blicka tillbaka på vår historia, och att vi som vid 75-årsjubileet avslutar dagen med en jubileumslunch på Soldathemmet. Vi inställer höstresan 2018 och ersätter den med en förminskad form av "Regementets Dag" med centrum för festligheterna i Regementsparken. Utställningar och uppvisningar av dagens militära verksamhet på Kungsbäck, konsert, utspisning från kokgrupp mm är några av punkterna i det tänkta programmet. Delar av programmet hoppas vi kunna genomföra i centrala Gävle. Den tredje delen av vårt firande av 80-årsjubileet blir Bocken 2018. Innehållet kommer till del att påminna oss om vår historia och vi planerar också för ett utökat sidantal.

Till sist vill jag rikta ett stort tack till alla Er som genom Ert medlemskap och på andra sätt gjort 2017 till ett bra år för Kungl Hälsinge regementes kamratförening

Rolf Dahlström
Ordförande

CHEFEN PÅ KUNGSBÄCK ANROPAR!

Det känns bra att det i en föränderlig omvärld finns beståndsdelar som är sig lika.

Något tryggt att hålla sig i när mycket annat svajar, ett exempel på detta är det nummer av Bocken du just nu läser.

Vår verksamhet följer den av högre chef fastställda utbildningscykeln; ledningsträningsövning (LTÖ), krigsförbandsövning (KFÖ), särskild övning för förband (SÖF), särskild övning befäl (SÖB) och kompletterande utbildning (KU).

Till detta skall läggas den grundutbildning (GU) av soldater vi genomför mot såväl hemvärnsförbandens som övriga försvarsmaktens behov.

Årets LTÖ i Enköping (första veckan i februari) genomförde vi under ledning av chefen för miltärregion syd (C MR S). En bra övning där staben och ledningsplutonen ytterligare kunde befästa sina kunskaper och färdigheter. En nyhet vi mötte under årets LTÖ var det nya stabsstöd som kommer att tillföras våra Hvförband – IS HV.

Systemet som är Officebaserat består av ett nätverk, klienter, presentationsutrustning och ett antal applikationer. Systemet ger möjligheter att integrera den geografiska informationen i stabsarbetet. Ett av resultaten är att staben kan framställa en taktisk läges bild grafiskt med standardiserade militära symboler. Andra användningsområden är framtagning av planer, ordrar samt delgivningen av dessa.

Äntligen är vi där med ett lätthanterligt digitalt system som kommer att underlätta stabens arbete.

Två veckor efter Enköping var det dags för att återuppväcka en klassiker: Vinterövning i ÅMOT-skogarna. Vår SÖF genomfördes med båda insatskompanier i syfte att höja förmågan avseende grunder vintertjänst. Årets paradgrenar var: utbildningspaket kallt väder, förläggningstjänst, grunder skidåkning, skidtolkning, vinter hygien och vinterstrid.
Det är bara att konstatera att det är bra att vi övar...

Under våren genomförde vi egen gruppchefsutbildning och en skjutledarkurs innan bataljonschefen samlade chefer och stabsmedlemmar till årets SÖB. Temat för årets SÖB var planläggning i samband med mobilisering.

Vårt genomförande av årets KFÖ blev lite speciell eftersom vi deltog i Försvarsmaktövningen AURORA. Övningen omfattade samtliga försvarsgrenar med ca 19 000 deltagare och genomfördes i september med såväl nationellt som internationellt deltagande. Försvarsmakten övade i områdena Stockholm, Göteborg, Mälardalen och Gotland. Hemvärnet utgjorde ca 1/3 av de övade.

Våra två insatskompanier genomförde sin del av Aurora på Gotland. För att vi skulle hinna dit och hem inom stipulerad avtalstid så flögs soldaterna

ner och den gemensamma materielen skeppades ner på båt. Den logistiska utmaningen var att få ner soldater och materiel på rätt plats och tid!

De delar ut bataljonen som ej deltog på Aurora genomförde sin KFÖ före sommaren på MARMA. Där övades bevakningskompaniet, båtplutonen och flyggruppen i sina grundförmågor; vapentjänst, sjukvårdstjänst och försvar av egen grupperingsplats.

Musikkåren kommer efter genomfört år kunna lägga såväl högvaktsspelning, nationaldagsfirande och ytterligare ett 30-tal spelningar till handlingarna. Dessutom så genomförde kåren rekognosering nere i Holland inför nästa års framträdande vid den årligt återkommande Nijmegenmarschen.

Den kompletterande utbildningen (KU) som i huvudsak genomförs av förbanden själva har tjänat sitt syfte väl när det gäller att höja/vidmakthålla den egna personliga förmågan.

När det gäller vår grundutbildning (GU) så flyttades den till Falun och Dalregementsgruppen för att skapa en bättre utbildningsrationalitet. Anledningen till flytten var totalt sett för få anmälda till utbildningen och då var det bättre att slå samman två små enheter till en utbildningspluton.

Förhoppningsvis tar vi igen detta kommande år och om inte annat med hjälp av den återuppväckta plikten (mer om det på annan plats).

Nytt för året var att efter genomförd GU skickades våra rekryter till olika befattningsutbildningar inom regionen. Exempel på utbildningar; förare, signalister, skarpskyttar, stridssjukvårare och gruppchefer. Vår del i detta var att under 12 veckor utbilda gruppchefer. Efter genomförd utbildning återvände de till sina respektive hemvärnsbataljoner för att där fortsätta på sina nya befattningar.

En mycket rolig detalj i det stora hela var att Mj Fredrik Almér och Kn Ove Eriksson, av Livgardets hemvärnsråd, tilldelades Hemvärnets silvermedalj för sina insatser för Hemvärnet. Väl förtjänt!

Vi är stolta över det vi gör och att få möta frivilligheten i vårt län är lika stort varje gång.

Raymond Iller
Chefen för Gävleborgsgruppen
Kungsbäck 2017-06-01

LEDNINGSTRÄNINGSÖVNING (LTÖ) FÖR GÄVLEBORGSBATALJONEN – 2017

av Jan-Olof Strandberg

I regel genomför bataljonsstaben vartannat år sedan några år tillbaka en ledningsträningsövning (LTÖ) på Ledningsregementet i Enköping, så även i år för Gävleborgsbataljonens del. Staben ryckte därför in i början av februari i år för att genomföra årets övning. Syftet med en LTÖ är att träna staben och bataljonsledning i dels stabsmetodik och dels planarbete.

LTÖ genomförs i normalfallet inom ramen för egen militärregion, men just i år genomförde vår bataljon övningen under ledning av militärregion Syd. Militärregioner infördes 2013 och är indelade i Mitt, Norr, Väst och Syd (går att läsa mer om regionerna på forsvarsmakten.se).

Tanken att samöva i större organisationer var något som försvann 2005 då de dåvarande militärdistrikten togs bort och all ledning skulle därefter utgå från Högkvarteret på Lidingövägen. De gamla militärdistrikten hade funnits, om än i lite olika antal och geografi sedan 1942.

Övningen började under måndagen på vårt "gamla Kungsbäck" med planering av veckans övning, under morgonen på onsdag var all personal i staben inryckta. Under sen eftermiddag gick därefter färden till Enköping och i förläggning. Dagen efter torsdag morgon iordningställdes stabsplatsen och vår utbildning i det nya datorbaserade ledningssystemet påbörjades. Det visade sig under kommande dagars övning att systemet fungerade alldeles utmärkt och den nivå som uppnåddes under övningen i handhavandet av systemet i staben var hög. I staben ingår även en transportgrupp. Av naturliga skäl var antalet moment under övningen i transport och framförandet av fordon begränsat. Transportgruppen fick därför genomföra övningen i befattningar som både stabsassistenter och signalister. Gruppens medlemmar genomförde övningen i de nya befattningarna på ett föredömligt sätt.

På torsdag kväll var samtliga kommenderade till en uppställning utomhus och avlämning till chefen för MR Syd samt Rikshemvärnschefen Brigadgeneral Roland Ekengren. Efter avlämningen kallades bataljonscheferna med sektionscheferna till ordergivning och spelet var därmed igång sen torsdag kväll. Den plats där spelet hade förlagts fanns geografiskt i vårt lands södra delar.

Övningen pågick därefter från torsdag kväll dygnet om till och med lunchdags på söndag. Efter genomförda, sedvanliga, genomgångar gick slutligen förbandet fordonsmarsch tillbaka till Gävle.



ÖB och Rikshemvärnschefen under bataljonschefens föredragning om läget i "kriget".

Generalsbesök i staben x 3

Som en krydda i stabsarbetet fick vi besök av tre generaler under övningen. Personligen har jag sedan 1973 hälsat på summa en enda general och det var dåvarande arméchefen Nils Sköld som besökte InfOHS i Halmstad någon gång i början av 80-talet. Generalen Sköld var ju som bekant även regementschef för vårt regemente under åren 1967-1968.

Besök av generaler den här gången var av mer aktuell art. Den främste, självklart, som besökte oss var vår relativt nyutnämnde ÖB, General Micael Bydén, bördig från Röde utanför Gnarp. Besöket genomfördes under förmiddagen på lördag där Rikshemvärnschefen var följeslagare till ÖB. Undertecknad och stabens sektionschefer gav besökarna en lägesorientering. Den åtföljdes av att vi ombads presentera oss närmare med fokus på våra militära bakgrunder. ÖB gav ett mycket behagligt och förtroendegivande intryck. Förutom vår egen bataljon besökte ÖB ytterligare två bataljoner. Besöket var en tydlig markering av försvarsmaktens högste chef och den betydelse övningen i sig och Hemvärnets har inom försvarsmakten.

Efter föredragningen inbjöds undertecknad till lunch i matsalen där det var uppdukat för sällskapet med vita dukar samt tillbehör. Dock var maten, i rättvisans namn, densamma som övriga åt i matsalen. I rubriken angavs antalet besökande generaler till tre, den tredje besökande generalen var f d arméchefen Anders Brännström.

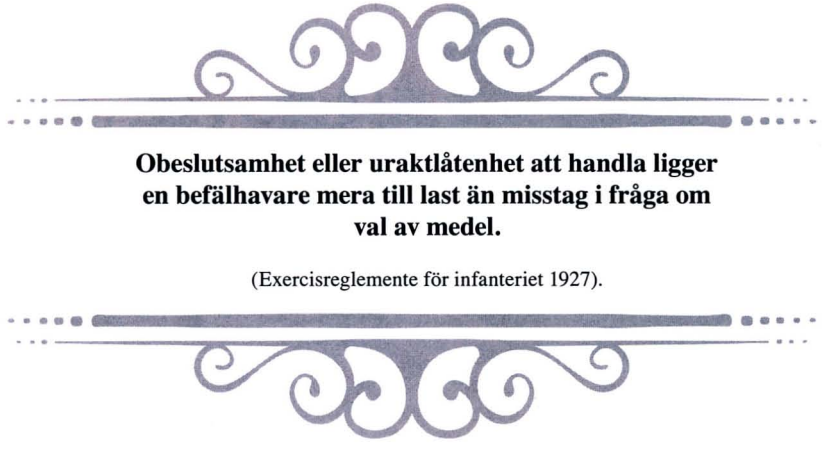
Det var under torsdagen vi fick veta att ÖB skulle besöka oss kommande lördag, men även att Generalen Brännström skulle besöka övningen, dock

oklart när och var. Min personliga kommentar till detta var att, "Det är osannolikt att vi får besök av tre generaler under en och samma övning"!

Under fredagen på stabsplatsen var jag i samtal med en stabsmedlem, efter det att samtalet var avslutat så vänder jag mig om. Där, tre meter ifrån mig stod Generalen Brännström, utan någon som helst föranmälan eller på annat sätt signalerat besöket på vår stabsplats. Vi hälsade på varandra och hade därefter en trevlig konversation stående på plats, det blev självfallet en hel del frågor om vår verksamhet. Även denna general efterlämnade ett mycket positivt intryck.

Det ska tilläggas att övningen omfattade 20 av 40 hemvärnsbataljoner och att just vår var så eftertraktad att besöka visste vi självfallet inte något om före övningen.

Sammanfattningsvis innehöll veckans övning det mesta, från stabsarbete, orderarbete med stöd av nytt IT-system till generalsbesök. Det infann sig en bra känsla bland stabsmedlemmarna efter veckans avslut på söndag.



Obeslutsamhet eller uraktlåtenhet att handla ligger en befälhavare mera till last än misstag i fråga om val av medel.

(Exercisreglemente för infanteriet 1927).

VÅRENS ÖVNINGAR 2017 - KOMPANIERNA

Hans Wandér

Med 18:e hemvärnsbataljonens insatssoldater på klassisk vintermark i Åmot

Snön låg inte djup. Det var inte kallt. Det fanns inte en tendens till snöstorm. Alltså ett behagligt väder för vinterövande insatssoldater. Eller...

Nej kanske inte, säger ställföreträdande kompanichef Olle Lundgren och är snabb att förklara sig lite närmare.

Den här SÖF:en är en vinterövning där våra insatssoldater ska förbättra sina kunskaper i klassisk vintertjänst. Det finns personal i förbanden som inte gjort lumpen, inte stått på ett par skidor än mindre övat strid på skidor. Under den här övningen satsade vi på att förbättra kompaniernas grundkunskaper i vintertjänst. Då står snö och kyla högt på önskelistan. Men det är inte alltid önskningarna slår in. Nu ska dock ingen tro att det blev en misslyckad SÖF, säger Olle Lundgren och förklarar: När alla gör sitt bästa och lite till blir resultatet ändå bra. Det fanns flera soldater som aldrig haft en tanke på att lära sig åka skidor men att det nu minsann skulle bli en ändring. Och det på I 14:s gamla klassiska vinterövningsterräng i skogarna runt Åmot, berättar Olle Lundgren.



Transport med pulka.

Det blev en personlig framgång för flera icke tidigare skidåkande insatssoldater. Detta trots att övningsförhållandena inte alltid var de bästa. Det är ju en viss skillnad på att åka skidor i fin vinterterräng med mjuk fluffig snö upp till knäna än att halka omkring på en isig skogsstig där vare sig skidor eller stavar uppför sig som förväntat. Det är då det behövs ett riktigt krigarhjärta för att lösa uppgiften.

Löste uppgiften på ett föredömligt där ute i de djupa Åmotsskogarna gjorde en av övningsstyrkans kvinnliga insatssoldater. Från att ha varit en soldat som aldrig stått på ett par skidor klarade hon av att tolka efter en bandvagn innan SÖF:en var slut. Visst ekade en och annan svordom mellan tallarna när vår skidåkande nybörjare gjorde en och annan "marksyn" men det var aldrig tal om att ge upp. Nej, för som bekant ger övning färdighet. Det var en mycket nöjd insatssoldat som välförtjänt inkasserade massor med beröm efter väl förrättat värv.

Det är en stor skillnad på att genomföra en vinterövning och en sommarövning. Den erfarenheten har alla vapenföra soldater som gjort lumpen och som prövat sina färdigheter i ett antal repövningar. Nu fick bataljonens insatssoldater, som inte tidigare deltagit i någon vinterövning, chansen att lära sig vintertjänstens grunder. Den chansen ville ingen missa. Det var inte förutan att övningstruppen imponerade storligen. Alla gick verkligen in för att göra sitt bästa och lösa tilldelade uppgifter på ett helt riktigt och "regementsenligt" sätt. Det handlade bland annat om att lära sig förläggningstjänstens ABC för att klara av alla strapatser en hemvärnssoldat kan stöta på ute i fält, och då särskilt vintertid. Kompaniernas specialister fick också många tillfällen av öva upp sina färdigheter inom respektive verksamhetsgrenar. Att det krävs både kunskap, kondition och styrka blev sjukvårdens specialister på det klara med när de fick till uppgift att ta hand om "sårade" kamrater och sedan transportera dem i pulka till en speciell uppsamlingsplats för sårade. En riktigt tuff uppgift men med bra samarbete löstes övningsuppgifterna på bra sätta, allt enligt rutinerade och kunniga sjukvårdsinstruktören Susanne Andersson.

Övningen i Åmot innehöll också ett riktigt bra stridsmoment. Ett övningsmoment som blev tufft men också väldigt lärorikt. Det krävs både kunnande och en hel del dj-anamma för att soldaterna ska ska klara av momentet, gruppstrid på skidor.

Visst behövs det mera vinterövningar, speciellt för de insatssoldater som nu gjorde sin första vinterövning. Men resultatet av 2017 års vinterövning i Åmot blev ändå mycket bra, något som också chefen för Gävleborgsgruppen överstelöjtnant Raymond Iller betonade när han gav sin syn på och en sammanfattning av KFÖ:n Jag blir alltid lika imponerad varje gång jag besöker en övning med bataljonens personal. Det är en fröjd att se hemvärnssoldaterna och befälet i aktion. Alla går in för uppdraget att göra 18:e hemvärnsba-

taljonen till den bästa i Sverige. Visst är det fantastiskt att alla ställer upp helt frivilligt. Det är det här som gör mig väldigt glad betonade Raymond Iller.

Nöjd var också bataljonschefen Jan-Olof Strandberg som själv genomfört flera vinterövningar på I 14:s klassiska övningsområde i Åmot.

Det var kallare väder och mer snö på den tiden, säger bataljonschefen med glimten i ögonvrån.

Den här gången fick vi nöja oss med lite snö och några plusgrader men det blev ändå en bra KFÖ. Vore allt perfekt behövde vi inte öva. Så visst finns det detaljer att slipa på men jag vågar påstå att stridsvärdet höjts efter övningen i Åmot. Andan inom bataljonen är den bästa. Alla gör sitt och mer därtill. Det känns väldigt bra säger Jan-Olof Strandberg.



Snön var en bristvara i Åmot.

Med hemvärnet på bra KFÖ i Marma

Fientlig verksamhet pågår vid punkt A 3 någon kilometer söder Marma. Rapporterna in till kompanistaben kommer allt tätare. Stabsplatsen fylls av aktiviteter. Kompanichefen Hans Fors vet vad som gäller när kompaniet blir utsatt för fientliga angrepp på olika platser runt Marma samhälle. Ordergivningen går snabbt. Inga tveksamheter. Befäl och hemvärnssoldater har övat på ett sådant här scenario. Nu är det allvar. Kompaniets alla delar deltar i striderna. Skadade tas om hand på bästa sätt och transporteras till närmaste uppsamlingsplats för skadade. Det här kan soldaterna. Det har kompaniet lärt sig under tidigare väl genomförda övningar. Förbandet är ett bevakningskompani men truppen är så vältränad att man kan lösa mer offensiva uppgifter. Tagen terräng och objekt återtas. Fienden har retirerat. Lugnet sänker sig över det lilla idylliska samhället Marma.



Genomgång med kompanichefen.

Det här var avslutningen på årets KFÖ för Gävleborgsbataljonens 183:e bevakningskompani. En KFÖ som hade allt. Konceptet med en egen KFÖ för kompaniet blev en stor framgång. En av de allra bästa övningar kompaniet med båtplutonen och flyggruppen genomfört ansåg flera hemvärnssoldater som gärna berätta om intrycken från KFÖ:n i Marma

Idén med att kraftsamla en KFÖ till ett kompani blev en framgångsfaktor av stora mått. Övningsupplägget med flera olika stationer fungerade hur bra som helst. Här utnyttjades övningstiden effektivt, det fanns inte utrymme för ”slötid” och onödiga pauser. Allt gick med fart och fläkt, om uttrycket tillåts. Ändå blev det tid över till att prata om de olika övningsmoment med respektive instruktörer. Ingen behövde sväva i okunnighet om vad som gällde när en soldat genomfört ett övningsmoment för att gå till nästa station.

Det är viktigt att soldaterna får tid att ställa frågor. Mycket kanske är nytt och inte alltid så lätt att förstå. Det kan exempelvis gälla olika etiska frågor som hur man tar hand om en avliden kamrat ute i fält. Men det kan också gälla olika sjukvårdsdetaljer. Det är bra om soldaterna ställer frågor. Det visar bara att de har ett stort engagemang i allt som händer och sker, förklarar sjukvårdsinstruktör Susanne Andersson.

Fredrik Käller från Hudiksvall är en av hemvärnssoldaterna i 183:e bevakningskompaniet. Han har varit med i hemvärnet i två år.

Det var nog ett av de bättre valen jag gjort här i livet när jag bestämde mig att bli hemvärnssoldat, säger Fredrik som jobbar som ambulanssjuksköterska på ambulansen i Hudiksvall.

När jag som fyrtioåring ”ramlade”ur de militära rullorna kändes det lite tomt. Jag saknade helt enkelt de militära aktiviteterna och det goda kamratskapet så när Gävleborgsgruppen anordnade en informationsträff i Hudiksvall gjorde jag mitt val. Det blev precis som jag hoppades. Jag pratade med

bland andra insatskompanichefen Hasse Bäcklund och sedan var det ingenting att fundera på. Nu har jag varit med i hemvärnet i två år. Utbildningen har blivit så mycket bättre de senaste åren. Likaså utrustningen. Kamratskapet och sammanhållningen inom gruppen, plutonen och kompaniet kan inte vara bättre. Som när vi kom till Marmacampen första dagen. Då kom kompanichefen Hasse Fors fram, tog oss alla i hand och hälsade oss välkommen. Det kändes bra, riktigt bra säger Fredrik Käller som också tycker att Marma är en alldeles utmärkt förläggnings- och övningsplats.

Det kändes väldigt bra att 183:e fick göra en riktig kraftsamling till Marma Det blev en riktigt tuff övning med många krävande övningsmoment. Stationssystemet fungerade mycket bra och hela kompaniets grundläggande kunskaper förbättrades avsevärt. Mycket tack vara duktiga instruktörer och ett effektivt utbildningssystem. Och det bästa av allt. Alla som deltog i KFÖ:n visade stor vilja att göra sitt allra bästa. Jag kan inte annat än berömma hela övningstruppen säger löjtnant Fors.

Major Per-Erik Krause, övningsledare och ansvarig för KFÖ:n i Marma, var också han nöjd med det sätt på vilket hela övningen genomfördes.

Det här var en förhållandevis kort övning. Jag var lite betänksam och frågade mig själv om övningstiden verkligen skulle räcka till. Men det hela gick över förväntan. Systemet med flera olika övningsstationer fungerade bra. De olika verksamheterna knöts ihop på ett mycket bra sätt. Cheferna fick tid att prata ihop sig, förstå varandra och prat samma språk, så att säga. Det var en positiv iakttagelse jag gjorde. B-styrkan svarade också för en bra insats. Nu fick kompaniet verkligen bekänna färg. Sambands- och kommunikationsfrågor måste lösas på bästa sätt om våra förband ska kunna fungera fullt ut. Klart att det finns detaljer att öva på men jag är nöjd och måste ge hela kompaniet beröm för en väl genomförd KFÖ, betonar major Krause.



Skyddsmask på!.

AURORA OCH 18:E HEMVÄRNSBATALJONEN

av Jan-Olof Strandberg

Det är söndag morgon och två insatskompanier ur 18:e hemvärnsbataljonen är beredda att transporteras med buss till ÄRNA (gamla F16 Upplands Flygflottilj). När väl transporten var genomförd väntade på landningsbanan ett antal Lockheed C-130, mer kända i svensk tjänst som Tp 84 Hercules eller "Herca". Inte mycket är sig likt i dagens försvarsmakt, men den här flygplanstypen har funnits i svensk tjänst sedan 1965.

Med en marschhastighet under 500 km/tim landar vi 40 minuter senare på Visby flygplats militära del som lyder under F17 Blekinge Flygflottilj. Före nedläggningen av F 16 låg tillhörigheten under Upplands Flottiljen. Efter urlastning av personalen, knappt 250 soldater, bar det av till TOFTA skjutfält där rekstyrkan väntade.



Fordonen uppställda på TOFTA skjutfält efter avlastning från båt.

Allt grupp- och plutonsmateriel tillsammans med fordonen hade en vecka innan gått med båt från Gävle hamn, det skulle nu hämtas samtidigt som kompanicheferna samlade plutoncheferna för ordergivning.

Order hade tidigare gått ut att bataljonens två insatskompanier skulle underställas 32. Hemvärnsbataljonen (Gotlands Hemvärnsbataljon). Ledningen av de båda kompanierna skulle utgå från bataljonsstaben ur 32:a. Den hade vid det här laget varit i gång sedan starten av övningen och hade därför växlat

personal under övningens gång. Staben hade dessutom förstärkts från andra bataljoner.

Aurora 17 är, som säkert många hört vid det här laget, den största Försvarsmaktsövningen (FMÖ) sedan 1993 då FMÖ ORKAN genomfördes. Under FMÖ Orkan förekom inga trupper från andra länder, den här gången deltog trupp från USA, Frankrike, Danmark, Estland, Finland, Norge och Tyskland. Den totala numerären för övningen var knappt 20 000 soldater, varav c:a 1 500 från länderna enligt ovan. En fjärdedel av styrkan bestod av hemvärnsförband.

Aurora pågick mellan onsdagen den 11:e september till och med onsdagen 27:e september, precis två veckor och där vår bataljon medverkade under de fyra sista dagarna. Samtidigt som Aurora, pågick Zapad 17 på andra sidan Östersjön. Den övningen pågick under tiden 14:e september till och med 20:e september. Antal medverkande soldater på Zapad beror på var källan kommer från, från rysk sida har man uppgivit antalet till 13 000 och från NATO är bedömningen 100 000 soldater. Sanningen ligger sannolikt någonstans däremellan!

På båda sidor Östersjön har det förekommit demonstrationer mot övningarna med den skillnaden att protesterna i Vitryssland skingrades av polis.

Scenariot för Aurora 17 var en eskalerande konflikt i vårt närområde där Sverige utsätts för ett strategiskt överfall och svenskt territorium skall försvaras. Övningen inleds med förberedelse och ett mottagande av de utländska trupperna. Värdlandsmomentet genomfördes i Göteborgsområdet där truppen skulle integreras i de svenska förbandens struktur. I nästa steg övades transporter där de deltagande förbanden skulle koncentreras till området runt Mälaren. Striden övades till lands, till sjöss och i luften. Dessutom genomfördes en förstärkningsoperation till Gotland.

Det var till Gotland våra kompanier transporterades. Samtidigt med våra båda kompanier förstärktes Gotland även av ett kompani från Västerbotten. Väl på plats övades många moment som är kopplade till Hemvärnets uppgifter som att bevaka och skydda objekt samt att transportskydda förband under marsch.

Det blev sammantaget fyra mycket intensiva dagar där moment av väntan ingick som en naturlig del av en stor övning, oundvikligt blir det så vid till- och fråntransporten. En rad s k IKFN-moment ingick, där bland annat flyktingar från tredje land skulle tas om hand. Räddningsinsats av flygförare ingick också som ett moment.

Slutligen avtransporterades förbandet under onsdag med samma flygplansmodell som under ditfärden. Kompaniernas fordon och materiel anlände med båt till Gävle hamn under torsdagen där vård återstod.

En övning av den här storleken medger att den samlade förmågan kan övas och där blir det tyvärr inte så att alla deltagare blir sysselsatta till hundra

procent hela tiden. Allas insats räknas och förmågan att återigen agera inom ramen för större förband har återkommit.

Som vanligt, höll jag på att nämna, fick våra kompanier mycket beröm för den nivå av professionalism som uppvisades. Inte minst när samtliga bilar och material skulle lastas på onsdagsmorgon kl. 07:00, något som flöt på riktigt bra. Utan att någon tidigare övat på den typen av moment.



Kompaniet uppställt på KUNGSBÄCK efter genomförd övning.

För allt vi har, och allt vi är.

(Norska försvarets motto).

HUNDEN I KRONANS TJÄNST – 2017

Maria Andersson

Min hund går i täten, sedan jag, efter mig går gruppchefen och därefter följer ett antal skyttesoldater. Vi har varit ute ett tag på patrullering för att observera avvikelser från normalbilden. Jag känner att hunden börjar analysera något på marken, min puls ökar.... Är det ett spår? Min hunds arbete ökar i intensitet och jag förstår att den har fått en markering och följer henne en bit..... Jag råkar lyfta min blick från hunden och observerar ett par personer som sitter i terrängen "klockan tolv". I en och samma rörelse tar jag och hunden skydd och med tecken rapporterar jag till gruppchefen vad jag observerat.

"Fienden" omhändertogs och överlämnades till polis. Med hundens hjälp tog vi "fienden" innan de ens hade hunnit börja verka mot vårt objekt. Det är tydligt att nyttan med hunden är stor om man använder sensorn på rätt sätt.

Till skillnad från 1944 (artikel Bocken, "Hunden i kronans tjänst") så kan Hemvärnet idag inte kalla in en hund med inkallelseorder. Idag utbildas hundar med en förare och därefter skrivs ett avtal baserat på frivillighet.

Utbildningen består av 210 instruktörsledda timmar under ca ett halvår. Däremellan krävs hård träning på hemmaplanen. Slutprovet består av två delar, ett lydnadsprov och ett "certprov". Certprovet löper över ett dygn med



olika moment i skogen. Provet startas och avslutas med en besiktning av hunden. Hunden ska avlägga spårprov, hitta och markera föremål i spåret. Den ska även patrullera och förmedla till hundföraren att den känner lukten av människa på bestämt avstånd samt att den hör ett ljud som en människa gör, också på ett visst avstånd.

Hunden ska också genomföra fast bevakning och där tala om för sin förare att den hör en människa i skogen och i vilken vilken riktning denne befinner sig. Hundföraren ska i sin tur kunna förmedla detta till provdomaren, som senare kan liknas med gruppchefen i förbandet. På natten under provdygnet sover hunden utomhus (bur) i bas utan sin förare. Hunden ska under samtliga moment vara helt tyst! Vi får inte bli röjda.

För att en hund överhuvudtaget ska få delta på inträdesprovet till utbildningen så måste hunden ha minst 45 cm i mankhöjd, pälsen måste ha underull, klara av skott från en startpistol, acceptera att en okänd människa tar kontakt med ekipaget och även klappar på hunden. Klara av att vara utan sin förare under tiden som hunden är uppbunden i bas med ett antal okända hundar i sin närhet. Hunden ska ha godkänd status på röntgen av höfter och armbågar. Mentaltest måste ha genomförts. Hunden behöver inte vara renrasig. Vanligast är brukshundar bl a schäfer, rottweiler, hovawart m fl. Även olika typer retriever är vanligt.

Hundförare som blir godkända på certprovet med en hund, förbinder sig att upprätthålla god status på hunden under sin avtalstid. Samt att de ska vidareutbildas i Hemvärnets regi. Hemvärnet köper in grundutbildningen av Svenska Brukshundsklubben.

Hundarnas användningsområde i dag jämfört med på fyrtiotalet skiljer sig stort. Förr användes hunden till rapporthund, sjukvårdshund, draghund, vakthund, spårhund, spejarhund..... Idag används hunden endast som "patrullhund". Det vill säga att man använder hunden till fast och rörlig spaning. I detta arbete ska hunden kunna indikera, fastställa och riktningsbestämma en markering av människa eller föremål. Hunden ska kunna göra ljudupptag från motståndaren eller göra vindupptag (luftburen) från motståndare alternativt från materiel.

Även spårupptag (markburen vittring) och därefter följa upp spår från människa är en av dagens patrullhunds uppgifter.

Under övning

En av de viktigaste egenskaperna som en hund behöver ha i vår verksamhet är att kunna koppla av. Om inte hunden kan koppla av så kommer den inte ha någon energi kvar till arbete. Vanligast är att hundföraren upprättar en så kallad dagbas av ett "knäppetält" och en ordentlig bädd som skyddar från markkyla. På natten är det vanligast att hunden sover i tältet med de tvåbenta soldaterna. Precis som all annan utrustning så ska även hundarna ha särskild



och daglig tillsyn. Och precis som vapen som avfyrats och precis som varje soldat som varit ute och löst någon uppgift så måste även hundarna tankas och laddas. Förutom mat, vatten, vård och vila så använder vi oss av något som vi kallar för motivationsövning. När en hund varit ute på till exempel patrullering under ett par timmar och inte fått någon markering + uppföljning (hittat människa eller materiel) så arrangeras en situation där hunden får en markering som får följas upp. Just för att ge hunden lite lön för mödan. Vem vill jobba gratis? Ju högre motivation vi kan jobba upp desto större chans har vi att vara på förhand genom hundens markering. Hundens lön är lek med människa. Vilket är en väldigt billig livförsäkring för människan.

Not: from 2018 gäller nya krav på patrullhund i Hemvärnet och därmed även nytt inträdes- och certprov.

Vi har en historia bakom oss som gör att vi förstår behovet av ett försvar.

(Norsk hemvärnsman).

TVÅBEFÄLSSYSTEMET – NYTT FRÅN 2009.

Jan-Olof Strandberg

Bakgrund

Försvarsmakten (FM) fattade två viktiga beslut 2009, det ena beslutet berörde befälssystemet och det andra gällde personalförsörjningen och avskaffandet av den allmänna värnplikten under fredstid (plikten finns däremot kvar i lagstiftningen som vilande). Den här artikeln belyser det nya befälssystemet som går under namnet "Tvåbefälssystemet".

För den som har varit aktiv eller på annat sätt verksam inom Försvarsmakten (Krigsmakten vid min inryckning 1973) från början av 70-talet till 2009 har fått uppleva beslut om förändrade befälssystem vid tre olika tillfällen.

Tvåbefälssystemet och avskaffandet av Ny Befälsordning (NBO)

Det nya systemet (tvåbefälssystemet) från 2009 med två officerskategorier ersätter det system som infördes 1983, det som förkortades till NBO. Ett system som hade en enda gemensam officerskategori, yrkesofficerare. Motiven till att införa NBO var många. De slutsatser som drogs inom forskarvärlden var relativt entydiga.

Citaten nedan återfinns i Erik Hedlunds doktorsavhandling från 2004.

"Införandet av NBO [Nya Befälsordningen] ser ut att ha ställt Försvarsmaktens yrkespraktiker inför ett svårlöst dilemma i spänningsfältet mellan en grundläggande officersutbildning för 'know how' och generalistkunnande."

"Det finns, enligt min erfarenhet, ett utbrett missnöje bland officerare på alla nivåer med avskaffandet av flerbefälssystemet. Särskilt de erfarna officerarna är av den uppfattningen att det behövs ett flerbefäls- eller flerkarriärssystem. Bland annat önskade Ag OK möjligheter att kunna rekrytera direkt mot specifika officersnivåer och specialistbefattningar redan vid värnpliktsutbildningen (dvs. som vid det tidigare flerbefälssystemet) vilket inte blev tillåtet efter "införandet av NBO".

Redan 1983 när NBO infördes fanns inom FM farhågorna i den riktning Erik Hedlund pekade på i sin forskning. Dessutom fanns/finns det inte något land som har infört ett system med enbart en enda befälskategori, det var oprövat och beslutet var sannolikt mer av en politisk strävan mot ett jämlikt system där militära aspekter och bristen på erfarenheter att luta sig mot tonades ned i beslutsunderlaget.

Frågeställningen om skillnaderna mellan kategorierna var politisk redan 1902 då riksdagsmannen Edvard Wavrinsky motionerade om att ta bort skillnaderna mellan de olika befälskårerna. Frågan återkom sedan regelbundet i rikspolitiken men första gången ett statsråd uttalat sig för ett en befälssystem

var 1947. Frågan om ett "jämlikt" system är med andra ord mer än hundra år gammal.

Två befälssystemet – vad är det?

I det nya två befälssystemet gäller fortfarande en anställningsform, som yrkesofficer, precis som det var under NBO.

Skillnaden är numera att det skett en indelning av officerarna i två kategorier. Då försvarsmakten samtidigt med införandet av tvåbefälssystemet också beslutade att värnplikten skulle vara vilande. Även soldaterna skulle anställas för tjänstgöring i perioder, anställningen kunde vara på heltid eller på deltid. Det nya befälssystemet är utformat enligt NATO:s standard.

Kategorierna utgörs av två huvudsakliga inriktningar, en inriktad mot stabs- och chefsbefattningar (taktiskt/operativ) och en inriktad mot operatörs/-chefsbefattningar (specialistinriktning). Ett grundläggande motiv till nyordningen, enligt överste Fölstad, är att förhållandet skapar en kollegial känsla för anställda som yrkesofficer.

I rekrytering av yrkesofficerare finns det numera tre vägar in i yrket, den första är att akademiskt kvalitetssäkra en officersexamen, den andra går via en kvalificerad yrkesutbildning (specialistutbildning). Den tredje vägen är en anpassad officersutbildning utifrån tidigare civil kompetens med militär påbyggnad.

Likt det gamla systemet finns det även möjligheter att karriärväxla. En stark drivkraft från FM:s sida är att reformen syftar till att tillgodose behovet av personal som verkar i den praktiska delen av kärnverksamheten. Helt i enlighet med den kritik som riktades mot NBO.

Kritik som framförts mot det nya systemet är att officersutbildningen mer har fått karaktären av akademisk utbildning, något som har skett på bekostnad av militära kunskaper och erfarenheter. Utvecklingen i den riktningen förstärktes i samband med att antalet förband successivt minskades under 2000-talet med den påföljden att tillfällen till truppföring och trupputbildning minskade drastiskt. Trupputbildning och truppföring är som bekant två fundamentala paradgrenar inom den militära verksamheten. Däremot har möjligheterna och omfattningen i stabsarbetet utökats på central nivå, läs högkvarteret.

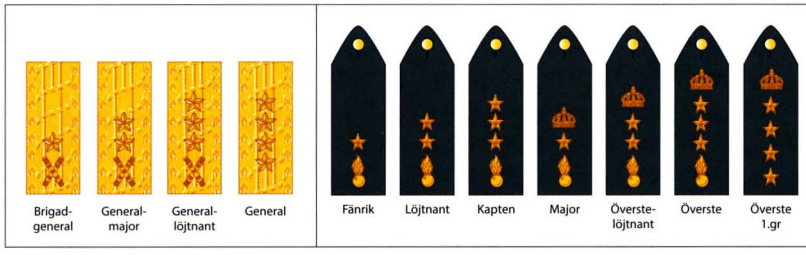
Till detta skall även läggas det faktum att doktrinen för FM politiskt förändrades från ett nationellt försvar till en inriktning mot insatser internationellt. Förutom minskade möjligheter att trupputbilda och truppföra fick detta även resultatet att förmågan att verka inom ramen för brigad och högre förband i princip försvann.

Ett mycket omfattande återtagande av förmågor pågår sedan 2012 – 2014, såväl militärt som civilt. Plikten är tillbaka med början 2018. Vi har, ser det ut som, på ett decennium gått varvet runt.

Förändrade gradbeteckningar – officerare (kategorin taktiskt officerare)

Officersgraderna från fänrik och till general har förändrats i begränsad omfattning sedan införandet av nytt befälssystem 1972. Den gången infördes graden Överste 1.graden (Öv 1gr). Graden Brigadgeneral infördes år 2000 och sedan dess utnämns inte längre några nya Öv 1gr. Det var en grad starkt förknippad med sammanslagningarna av de båda organisationerna Försvarsområden och Regementen (se Hälsinge Regemente och Fo 21 i vårt fall).

Sammanfattningsvis är därför antalet stjärnor på kragspegeln detsamma som de var tidigare. Med ett undantag, Brigadgeneral, med en stjärna. Ur ett historiskt perspektiv var antalet stjärnor för generalsgraderna kopplade logiskt så att en Generalmajor hade en stjärna, Generallöjtnanten två och en General tre stycken. I samband med införandet av det nya befälssystemet 1972 utökades antalet stjärnor med till antalet en för respektive grad. Den nya graden Brigadgeneral har därmed på ett sätt övertagit generalmajorens tidigare enda stjärna.



Generalspersoner och Officerare

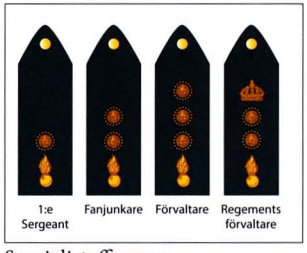
Förändrade gradbeteckningar – specialistofficerare (kategorin specialister)

I det nya tvåbefälssystemet har beteckningen specialistofficerare införts. I NBO som infördes 1983 blev den lägsta graden för fast anställd Yrkesofficer (YO) fänrik och där graden kunde vara både en specialistgrad och en grad för en taktisk officer.

I det nya tvåbefälssystemet har således en åtskillnad införts där officerare är taktiska chefer eller specialistofficerare. I det äldre systemet från före 1972 var motsvarigheterna att både underbefälen och underofficerarna kunde inneha specialistbefattningar. Före 1972 var indelningen officer, underofficer och underbefäl. I det äldre systemet förekom det att underofficerarna även var taktiska chefer upp till nivån kompanichef. Efter förändringen 1972 bytte de båda kårerna namn till kompaniofficerare respektive plutonsofficerare. Där plutonsofficerarna, tidigare underbefäl, tog över underofficerarnas gradbeteckningar. Underofficerarna fick i det nya systemet från 1972 och då som kompaniofficerare graderna från fänrik till kapten. Regementsofficerare före

1972 innehade graderna från major till överste. Från 1973 blev löjtnanter till överstar regementsofficerare.

För den nya kategorin specialistofficerare, i tvåbefälssystemet från 2009, har gamla grader fått en renässans men även så att helt nya har införts. I det "gamla-gamla" systemet hade underofficerarna/kompaniofficerarna och sedan underbefälen/plutonsofficerarna den s k "pixknappen" som gradbeteckning. I det nya systemet från 2009 har kategorin specialistofficerarna "återtagit knapparna" som gradbeteckningar. Under den period NBO existerade användes fortfarande de s k underofficersgraderna, men enbart för värnpliktigt befäl.



Specialistofficerare

Den högsta specialistofficersgraden är numera Regementsförvaltare med två knappar och en krona (samma krona som majorer och uppåt bär). En helt ny grad således. Därefter har de gamla beteckningarna som användes före 1972 (och delvis efter) återkommit, Förvaltare, Fanjunkare och (Förste) Sergeant med respektive tre, två och en knapp.

Förändrade gradbeteckningar - gruppbefäl

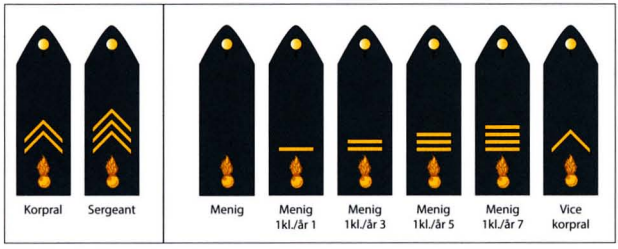
Inom kategorin gruppbefäl är den största förändringarna att "strecken" försvunnit. I stället för streck används de välkända vinklarna, som tidigare var skoltecken. Gruppbefälets grader är Sergeant med tre vinklar, korpral har två och vicekorpralen en vinkel. Den senare graden försvann i samband med nyordningen efter 1972 och gör alltså comeback precis som förvaltaregraden i kategorin underofficerare.

Numera kan, precis som före NBO ett gruppbefäl vara fast anställd (då furir och överfurir). Kategorin kallas där för GSS, som står för Gruppbefäl, Soldater och Sjömän. Den äldre benämningen av kategorin var manskap (fram t o m 50-talet räknades även underbefälet in som manskap).

Var har då de gamla strecken tagit vägen? De har hamnat på den menige soldatens kragspegel. Innbörden finns beskriven på www.forsvarsmakten.se: "Meniga kan befordras till menig 1:a klass, vanligtvis efter minst ett års tjänstgöring. Därefter stiger meniga ytterligare i hierarkin allteftersom de fortsätter att tjänstgöra. Efter det tredje, det femte, och det sjunde tjänstgö

ringsåret byter menig 1:a klass gradbeteckning. Gradbeteckningen blir då menig 1:a klass följt av antalet år i tjänst, tre, fem respektive sju år. "

De olika gradbeteckningarna motsvarar de som tidigare kallades för vicekorpral med ett streck och sedan vidare uppåt som korpral med två, furir tre och överfurir med fyra streck. Numera med benämningen menig 1. klass och med antal streck som motsvarar tjänstgöringslängden.



Gruppbefäl och Meniga

Tjänsteställning

I NBO systemet var det inte längre nödvändigt med benämningarna tjänstegrad och tjänsteställning. Men i det nya två befälssystemet återuppstår även begreppet tjänsteställning.

Motivet i det äldre systemet (VU 60) att komplettera tjänstegraderna med ett system av tjänsteställning var att det t ex som krigsplacerad chef för ett för kompani i en fältbataljon, kunde finnas en aktiv (fast) anställd löjtnant, en aktiv förvaltare eller fanjunkare, en reservkapten och en värnpliktig kapten. Det fanns m a o ett behov av att fastställa vem som tog över befälsrätten, om bataljonschefen eller dennes ställföreträdare inte var på plats.

I det gamla systemet var turordningen den att Kaptenen hade högst tjänsteställning (nedanför majoren), därefter kom i ordning Förvaltaren, Löjtnanten, Fanjunkaren, Fänriken och sist Sergeanten.

På motsvarande sätt har den ordningen införts i det nya två befälssystemet med ett tillägg. Regementsförvaltarens tjänsteställning är placerad mellan Överstelöjtnantens och majorens tjänstegrader.

De två officerskategorierna benämns ur ett tjänsteställnings perspektiv som OF (officers) och OR (other ranks). OF är numrerade från OF 1 som är fänrik och löjtnant, OF 2 som är kapten o s v till general som är OF 9. Kategorin OR är indelade från OR 1 som är menig, OR 2 är Menig 1 klass o s v till OR 9 som är regementsförvaltare.

I tjänsteställning är enligt ovan OF 1 fänrik placerad över OR 6 1:e sergeant och under OR 7 fanjunkare. Därefter över fanjunkaren kommer OF 1 löjtnant och därefter OR 8 förvaltare och med OR 2 kapten över förvaltaren. Över kapten ligger OF 3 major och före major står OR 9 regementsförvaltaren och över står överstelöjtnanten.

VÄRNPLIKTEN AV I DAG!

Av Raymond Iller

Alla vi som läser Bocken har en relation till värnplikten. Huvuddelen av oss har själva varit värnpliktiga och vi har också utbildat och fört befäl över värnpliktiga i många år. Jag tänkte försöka beskriva hur den nya värnplikten kommer att se ut.

Bakgrund

Som du säkert vet så lades värnplikten vilande för ett antal år sedan (2010). Och efter det så har vårt personalförsörjningssystem helt byggt på frivilligheten. Men med ett försämrat omvärldsläge i kombination med ett system som inte riktigt levererade så tillsattes en utredning för att se över vad som kunde förändras.

Utredningen som leddes av Annika Nordgren Christensen presenterade sitt betänkande 28 september 2016. Förslaget baserades i huvudsak på frivillighet, med en ökad användning av totalförsvarsplikten som komplement om frivilligheten inte skulle räcka till för Försvarsmaktens behov.

Regeringen tog sedan beslutet den 02 mars 2017 enligt utredarens förslag, med innebörden att totalförsvarspliktiga kvinnor och män återigen ska vara skyldiga att fullgöra mönstring respektive grundutbildning med värnplikt.

Skyldigheten att genomgå mönstring gäller från och med den 1 juli 2017 och att fullgöra grundutbildning med värnplikt gäller från och med 1 januari 2018.

Systemet

Vårt nya personalförsörjningssystem kan i korthet beskrivas enligt följande:

- En frivillig personalförsörjning kompletterad med grundutbildning enligt lagen om totalförsvarsplikt.
- Könsneutral totalförsvarsplikt
- Har två metoder som tillämpas samtidigt och som är riktade mot olika grupper. De som kallas till mönstring (18 år) och de som söker (målgrupp 19-25 år).
- Skapar förutsättningar för att öka (och minska) utbildningsvolymerna vid behov.
- Är inte en tillbakagång till den gamla värnplikten, huvuddelen börjar grundutbildningen för att de vill jobba i Försvarsmakten.
- Alla rekryter ska ses som potentiella medarbetare.

Försvarsmaktens behov
Totalt kommer ca 4000 rekryter att genomföra grundutbildning/år de närmaste åren. Av dessa är ca 1500 kallade till mönstring och ca 2500 är frivilligt sökande.

Hur ser processen ut för de 1500 st som kallas med plikt?
Samtliga ungdomar som fyller 18 år får ett brev hemskickat där de uppmanas att med hjälp av ett lösenord logga in på en hemsida och där svara på ett antal frågor, ett s.k. beredskapsunderlag.

I underlaget självskattar ungdomarna sin hälsa, personliga förutsättningar och sin motivation.

Utifrån avgivna svar väljs det sedan ut vilka som kommer att kallas till mönstring med plikt.

Därefter kallar Totalförsvarets Rekryteringsmyndighet (TRM) in ca 4000-5000 ungdomar till mönstring och utifrån denna mönstring skrivs lämpliga kandidater in till grundutbildning med värnplikt.
Processen för de frivilliga sökanden, som är c:a 2 500, startar med att individen anmäler sitt intresse och genomför en webbaserad lämplighetsundersökning (nuvarande rekryttest).

Utifrån underlaget sker en sedan en selektering och den som går vidare kan själv boka tid för medicinsk och psykologisk prövning (den nuvarande antagningsprövningen).

Den som klarar prövningarna kommer sedan att skrivas in mot grundutbildning med värnplikt.

Kallas eller söker?
Oavsett om personen kallas eller söker gäller samma krav för inskrivning till grundutbildningen, samma utbildning, lika villkor och behörighet för fortsatt engagemang inom försvarsmakten.

Numerärer
En återkommande fråga är om vi kommer att få in tillräckligt många rekryter för att möta våra behov. Då vill jag visa på Rekryteringsmyndighetens provselektering som genomfördes mot årskullen födda 1996.

Totalt i årskullen (personer)	Besvarade underlaget	Antal godkända som kunde kallas till mönstring	Antalet godkända med motivation/ intresse för FM
95 677	88 483 (K – 43 437, M – 45 046)	43 596	22 273 (K – 7 406, M – 14 867)

Uppgiften (i detta exempel) blir att utifrån 22 273 godkända och motiverade ungdomar plocka ut 1500 individer för att pliktas in mot en grundutbildning. Årets beredskapsunderlag (2017) skickas ut till 94 908 personer födda 1999.

Förutsatt att man är godkänd och lämplig i sin befattning kommer man att ha behörighet att söka anställning i Försvarsmakten, oavsett hur vägen till utbildningen såg ut. Har man genomfört kortare utbildning än nio månader måste man dock söka kompletterande utbildning i Försvarsmakten först.

Vi ser alla rekryter som potentiella medarbetare!

Vi tror att huvuddelen av de som kommer att kallas in till grundutbildningen faktiskt själva har valt att göra sin plikt. Om det sedan behövs, kommer vi att kunna kalla in rekryter ur den del av årskullen som har anmält att de har ett intresse/motivation för ett engagemang med Försvarsmakten.

Villkor/förmåner under värnplikten:

- Utbildningstid: Armé 9-11 månader, Marin och Flyg 9 månader, Hemvärnet 4 - 7 månader.
- 4 500 kr/månad (10 % av prisbasbeloppet)
- Fri kost och logi
- Fria hemresor varje tjänstefri helg
- Fri sjukvård och viss akuttandvård
- Barn- och bostadsbidrag om beviljad detta
- Utbildningspremie 10 % PBB x antal månader. Idag: 11 mån = 49 500 kr
- Alla förmåner är skattefria
- Medinflytande

Efter grundutbildningen:

- Alla blir krigsplacerade
- Anställning, avtal eller officersutbildning

Avslutning

Med ovan redovisade utbildningsvolymer ser systemet robust ut.

Här på Kungsbäck har vi vår första värnpliktsinryckning enligt det nya konceptet 2018-07-30.

Då skall en pluton grundutbildas mot Hemvärnsförbandens behov.

Vi ser fram emot att återigen utbilda värnpliktiga på KUNGSBÄCK/ MARMA.

KARL XI'S *INRÄTTNINGEN AF DET WISSA KNECKTETALET MED CONTRACT FÖR HELSINGE REGEMENTE OCH KNECKTE-SOCKNARNA I GÄSTRIKE- OCH HELSINGELAND*

av Bo Tangfelt

När Karl XI (1655-1697) genom ett riksdagsbeslut 1682 inrättade sitt berömda indelningsverk var han angelägen om att upprätthålla soldatens manstukt inte bara i fält utan även vid dennes vistelse i hemorten.

Han föreskrev därför bland annat att den befälsperson som hade uppsikt över kyrkparaden

- *skall hafwa en kiäpp med sig at bruka på the Soldater, som äro liderliga, med hwilken kiäpp corrigeras allt hwad som felas på karlarne, dock att ingen karl blifver slagen under gudstjänsten, men wähl efteråt, då thet behöfwes sampt utom kyrkiogården.*

WI CARL med Guds Nåde, Sweriges, Göthes och Wendes Konung etc etc. Görom witterligt: att såsom inrättningen af det wissa Knecktetalet uti Kneckte-Socknarna uti Gestrike- och Helsingeland[1]*) nu mera hafwer wunnit sin fullbordan, och Wår Troman General-Lieutenanten och Gouverneuren öfwer Wästerrnorrland, Oss älskelig, Wälborne Jöran Sperling hafwer med Allmogen deröfwer upprättat ett fullkommeligit Instrument, som af honom och dem samtelige är underskrifwet till Wår widare Nådige Ratification och stadfästelse; hwarföre hafwe Wi, i betraktande deraf att Allmogen detta så länge åstundadt*[2]*), i stället för Utskrifningen, såsom ock att Regementet sämedelst altid till sitt wissa tal av 1,200 man Corporaler och Gemena blir fastställdt och underhållit, Nådeligen confirmerat och bekräftat, förmedelst detta Wårt öpne Bref, ofwanbemälte med Allmogens nöje slutna Contract, uti alla dess Clausulis, som det å Mo Socken i Helsingeland den 9 Augusti innewarande år skrifteligen är författadt, approberadt och undertecknadt, icke annars än wore det här ord ifrån ord infördt, så att det nu och framdeles för ett stadigt och oföränderligt werk skattas och hållas skall, och Allmogen derwid oryggeligen beskyddas och handhafwas. Hwilket alla som wederbör hafwa sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera wisso hafwa Wi detta med Egen hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Secrete bekräfta låtit.*

Datum Kungsör den 9 September 1682.

CAROLUS

(L. S.)

/Erich Lindschöld

1) 'För Helsingland finnes icke något annat Roteringswerk, än de Roteringslängder, som i stöd af 1687 års Kongl. Förordning blifwit upprättade; hwilka Roteringslängder äro oförändrade och i sin fulla kraft, så att de, såsom Lag, till efterlefnad och rättese wid karlars legande, anses böra.'
(Kongl. Resol. på Allmogens beswär den 29 Juni 1752. §41.)
2) Allmogen i Helsingland hade redan år 1650 anhållit att, till undgående av utskrifningen, få hålla ett wisst antal Soldater, men denna anhållan blef i början afslagen. Omsider lyckades det för General-Lieutenanten Sperling, som för det ständiga Knektehållets inrättande inom provinsen ådagalagt mycken nit, att utwerka Konung Carl XI:tes fastställelse å det härefter följande kontaktet.
(C.D. Forsberg, Krigs-Råd R.N.O. Stockholm 1845)

Karl XI's 'Troman', generallöjtnanten och guvernören över Västernorrland, Jöran Sperling utfärdade efter kungens *inrättning af det wissa Knecktetalet* detaljerade kontrakt med rotehållare och indelta soldater, *Stadganden rörande Rotehållaren och Soldaten wid Indelta Infanteri-Regementerne.*

Contract med Allmogen i Helsinge- och Gestrikeland, angående det dersammastädes upprättade wissa Knecktehållet; afslutadt den 9:de Augusti 1682, och af Kongl. Maj:t i Nåder confirmeradt den 9:de September samma år. 8:de Art. Contract för Helsinge Regemente. [Utdrag]

Uppå Hans Kongl.Majt:s min Allernådigaste Konungs och Herres Allernådigste befallning, har jag undertecknad, wid sista hållne Utskrifning uti Boldnäs, trädt tillsammans med samtelige Allmogens Fullmägtige utaf Kneckte-Socknarna i Gästrike-och Helsingeland, angående inrättningen af det wissa Knecktetalet, hwarwid Allmogen så länge har åstundat, i stället för Utskrifningen, få Kongl. Maj:ts Nådigste tillåtelse att underhålla Regementet, som i berörde twenne provincer står, och derwid icke allenast uptäckt dem, att Kongl. Maj:ts Allernådigste wilja wore, det Regementet skulle altid bestå av 1,200 man, och att dessutan intet i denna saken stode att winna eller erhålla, utan ock der bredewid hört hwad allmogen i en och annan måtto, detta ärendet angående, kunde hafwa att föredraga eller påminna. Så emedan, efter föregångna Nådiga Remonstration, samt alla omständigheters noga betraktande på båda sidor, Allmogen ändtlig med underdånigste wördnad har submitterat saken under Kongl. Maj:ts egit Allernådigste slut och godtfinnande, allenast underdånigst bedjande, att några deras härwid inbragte underdånigste påminnelser och desiderier måtte hos deras Allernådigste Konung med nåder blifwa ansedde och i confederation tagne, på det de så mycket bättre, under bördan, till Kongl. Maj:ts nytta och tienst måge bestå och uthärda;

Uti sådane tillfällen draga alla [med skjuts] en lika börda

Kneckte-Socknarne uti Kongl. Maj:ts höga Namn är lofwadt och tillsagdt, att så snart detta Contract emellan mig och dem samteligen är slutet och med allas deras Sockne-Signeten förseglad, samt Kongl. Maj:ts Allernådigste Confirmation deröfwer inkommer, skola de straxt befrias för den wederlagstungan, som de hit intill hafwa warit underkastade praestera, med skjuts

och annat till Båtsmans-Socknarne; dock måste thetta få förstås, att ingen af Allmogen, ehwem han ock är eller hwar han bor, wid allmänna durchtåg efterlåtes undandraga sig skjutsningen och hwad som dertill hörer, utan uti sådane tillfällen draga alla en lika börda.

Ett för Landtmannen odrägeligt qvantum [lega] tid efter annan är worden stegrad.

Allmogen har skäligen haft att andraga, det hufwudlegan, hwilken de hitintill måst utgifwa till legokarlarne, dem på det hårdaste har tryckt och medtagit, i det den samma icke allenast till ett för Landtmannen odrägeligt qvantum tid efter annan är worden stegrad, utan ock har måst utläggas i en hast och en fast kort tid, utan bonden dock alltid warit underkastad den hazard, att der den legde, sedan penningarne warit af honom upburne och förtärde, skulle rymma, han åter igen lika beswär ånyo hade att utstå; Hwarföre, till att förekomma och möjeligast undanböja alt det som Allmogen någon skada eller onödig last förorsaka kunde, är härwid så slutit och aftalt, att hufwudlegan härefter alldeles skall wara uphäfwen och afskaffad, men deremot Soldaterne, som efter denna tiden blifwa legda, årligen hafwa att undfå 40 dal. Kopparmynt, som en wiss och stadig lön och det förutan den wanliga föda och Års-Kläder hwarmed efter förra Förordningar och bruk stadigt förblifwer: hwilket såsom det för bonden den nyttan med sig hafwer, att han icke på en gång med en alt för swår utgift beswäras, och dock mera kan wara försäkrad om sin karl, så är det jemwäl den legda till en stor nytta, att han årligen och så länge han lefwer och redeligen tjenar, är försäkrad om så goda wilkor, att han otwifwelaktigt wäl och med äran kan subsistera och länge uthärda uti tiensten.

Wid infallande krigstid, någon alt för stor avgång ske skulle.

Wid Regementets upprättning, när någon olyckelig händelse det uti krigstider öfwergår, så att det antingen helt eller till en del blifwer ruinerat, skall det lika så förhållas som med Dahl Regementet sker, att det nemligen året derefter, som en sådan olycka händer, uti Martis månad åter igen måste wara complett; dock försäkrar Kongl. Maj:t dess trogna undersåtare i Nåder, i synnerhet dem uti Helsingeland, der som Manskapet tämmeligen nu för tiden felar, att der, wid infallande krigstid, någon alt för stor avgång ske skulle, de då, när freden följer, måge njuta något längre upskof med completteringen; och der olyckan dem alt för tätt skulle träffa, lärer Kongl. Maj:t wara i Nåder omtänkt på hwarjehanda sätt, efter som tiderna och sakerna det då tåla kunna, att låta dem wederfaras nådig lisa och lindring. Dör eljest någon Kneckt i fredstiden, skall en annan i stället anskaffas, så snart som de någonsin kunna, dock aldralängst inom 3 månaders förlopp.

En dugelig karl anskaffas.

Kongl. Maj:ts allernådigste wilja, att så snart någon Corporal afgår eller befordras till något bättre, och någon gemen till Corporal avancerad warder, måste då straxt en dugelig karl af den Rotan, som den avancerade tjenar före, igen anskaffas, på det Kongl. Maj:t således alltid må wara försäkrad om sitt fulla tal, och deruti icke lida någon afsaknad förmedelst landsbarnens befordring, hwilket dem sjelfwa till nytta och deras anhörige till hugnad länder.

Under-Officerare.

Till det sidsta är ock aftalt, att Under-Officerare och Trumslagare wid hwart Compagnie, uti de dertill hörige Socknar, efter proportion af deruti stående Manskap, indelas skola; och emedan desse, efter alt anseende, hädanefter lära stå uti mycket ringare wilkor, än Corporalerne, så hafwa ock Socknarne påtagit sig, att försörja Under-Officerare ochTrumslagare, som hos dem, indelte blifwa, utom deras nödiga husrum, med lika årslön, föda och årskläder, som Corporalerne och de gemene

njuta böra.

Obrottsligen till ewärdeliga tider hålla och troligen efterlefwa.

Detta är således hwad som angående det wissa talets inrättande är slutet och aftalt; och såsom Allmogen härutinnan, så wäl som uti alt annat, tienligen ser och spörjer Kongl. Maj:ts Höga Nåde och benägenhet emot sig dess fattige ock trogne undersåtare, så förplikta de sig härmed på det kraftigaste som ske kan, att de alt det åfwantaldte redeligen, upriktigt, och utan något underslef eller hwarjehanda inwändning och undflykt, obrottsligen till ewärdeliga tider hålla och troligen efterlefwa wela och skola. Hwaremot, uppå Högstbemälte Kongl. Maj:ts wägnar, jag dem försäkrar, icke allenast med det första anskaffa Kongl. Maj:ts Aller-Nådigste Confirmation öfwer detta Contract, utan ock, på mitt Embetes wägnar, dem stadigt att handhafwa med dess innehåld.

Till yttermera wisso och stadfälstelse är detta Contract, så wäl med min hands underskrift och signetes undertryckande, som ock, på Menige Allmogens wägnar, med alla Kneckte-Socknarnes Sigiller bekräftadt och försäkradt,

Datum Mo Socken i Helsingland den 9 Augusti 1682.

Jöran Sperling.

(L. S.)

- - - - - - - - - -

Källor

- KrA
- Stadganden rörande Rotehållaren och Soldaten wid Indelta Infanteri-Regementerne

ANDLIG OCH SEDLIG VÅRD PÅ MOHED

av Knut Björkenstam

I *Bocken 2014* skrev jag om regementets nykterhetsförbund. Artikeln byggde på handlingar i form av protokoll som jag erhållit av Claes Bengtsson. I min ägo har jag ytterligare ett par handlingar med koppling till nämnda förbund. De är stadgarna för förbundet samt anvisningar för den andliga och sedliga vården på Mohed år 1904. Det är de sistnämnda, som jag avser ta upp i denna artikel. Jag har bibehållit det dåtida skrivsättet för att om möjligt ge det hela en historisk "touche". Då anvisningarna är ganska omfattande har jag gjort vissa överhoppningar. Dessa har jag markerat med tre punkter (...). Så låter jag det gamla dokumentet tala.

Några Meddelanden

angående

värksamheten å Mohed till de värnpliktiges andliga och sedliga vård under 1904 års möten.

Sedan år 1900 har å Mohed funnits en *Läsepaviljong* (Soldathem). Denna byggnad innehåller två stora skrif- och läsesalar samt biblioteksrum med plats för 100 man vid skrifning och läsning och har tillkommit genom frivilliga bidrag af intresserade personer inom länet samt öfverlämnats, med inventarier och bibliotek, såsom gåfva åt Helsinge Regemente. En utvidgning visade sig dock snart behöflig till följd af växande frekvens. Under 1904 uppfördes därför en *tillbyggnad*, hvarigenom utrymmet mer än fördubblats.

I hela läsepaviljongen finnes därför nu: *Ett biblioteksrum, 3 stora skrif- och läsesalar, expeditionsrum* med *"postkontor", en större samlingssal, ett serveringsrum* och ofvanför detta *ett kök*, med hiss till serveringsrummet.

...

I *expeditionsrummet* säljas skrifpapper, kuvert och frimärken; bref få inläggas i särskild "breflåda". Tvänne beväringsmän hafva som sin uteslutande uppgift att under regementspastorns öfverinseende sköta det hela.

...

Under vapenöfningstiden 1904 skrefvos och aflemnades i läsepaviljongens "postkontor" 13,665 bref.

Tidningar, fritt tillgängliga, funnos till ett antal av 24; länstidningarne i dubbla exemplar. De flesta tidningsredaktioner lemna sina tidningar gratis under mötestiden.

...

Värdefulla broschyrer hafva utdelats i rätt stor omfattning. Hvarje bevä-ring har fått ett exemplar af *fältandaktsboken*, innehållande en del af Nya testamentet och Psaltaren jämte psalmer ur Svenska psalmboken. Den an

vändes vid gudstjänsterna. Under regementsöfningarne fingo alla – 1800 man – Cecilia Milows skrift: *Älskar du ditt fädernesland?* Vid midsommarfesten fick hvarje man *"Sveriges ungdoms" midsommarnummer.* Ett synnerligen prydligt häfte med godt innehåll.

Äfven detta sätt att tala till de ungas sinnen är viktigt, ty ogräs utsås ymnigt. Ströblad af mycket hätskt och lågsinnadt innehåll hafva pränglats ut bland ynglingarna, förutom slippriga bilder och osedlig litteratur.

Talrika *muntliga föredrag* hafva också hållits. I regel anordnas föredrag hvarje söndags eftermiddag i stället för exercis, som aldrig förekommer på sön- och helgdagar.

Som föreläsare fungerade bland andra: Fil. D:r Vejle, Professor Almkvist, Doktor Arpi, flere officerare, regementspastorn m. fl. Bland ämnen må nämnas: "Hvad hafva vi att försvara?"; "Nykterhets- och sedlighetsfrågan från medicinsk och etisk synpunkt"; "Vårt landtförsvar"; "Vårt sjöförsvar"; "D:r Barnardos kärleksverk bland Londons gatubarn"; "Det ryska förvisningsväsendet och fångarne i Sibirien"; "Några taflor ur Fänrik Ståls sägner"; "Den frivilliga skytterörelsen"; "Allmän hälsovård"; "Manlighet" m. fl. De flesta belystes med scioptikonbilder.

Kvartettsång öfvades med verklig framgång. *En utmärkt fioltrio* med orgel och piano presterade mycket vacker musik. Med tillhjälp af några officerare och deras fruar anordnade dessa beväringsmän *en utmärkt konsert* i hvilken hela regementet fick deltaga under stor förtjusning och stormande bifall.

Regementsmusiken var under regementsöfningarne beordrad att hvar annan afton gifva friluftskonsert för manskapet.

Helsinge Regementes Nykterhetsförbund har sammankomst i regel 2 gånger i veckan med diskussioner, föreläsning, sång m. m. samt ibland samkväm. ... Vid inskrifningsförrättningen inlägges i beväringsböckerna ett exemplar af förbundets stadgar. Servering af öl å Regementets lägerplats är från och med 1904 borttagen.

...

Under fjolåret bildades sällskapet *De värnpliktiges vänner.* Dess syfte är som bekant att samla länets befolkning till deltagande i det från alla synpunkter betydelsefulla arbetet för dess unga söners andliga och sedliga väl under deras militära tjänstetid; ... Under instundande sommarmöten torde sällskapet hufvudsakligen ägna sig åt den kristliga verksamheten jemte anordnandet af föreläsningar samt stödja nykterhetsförbundets verksamhet. Från åtskilliga församlingar hafva gåfvomedel influtit till sällskapets kassa, äfvenså behållningen från ett flertal fosterländska fäster för de nyinskrifne beväringsmännen.

Sällskapets styrelse utgöres af Öfverstelöjtnant Ch. D. Tottie, ordf., Prosten J. G. Ekelöf, v. ordf., Folkhögskoleföreståndaren B. G. Jonzon, Folkskoleinspektören D:r A. Norlander, Fabrikör G. A. Sjöström, Komminister

D. Grankvist samt Regementets pastor såsom självskrifven ledamot, som för närvarande är sekreterare och kassör.

*

Af denna summariska redogörelse framgår att Hels. Regementes chef, öfverste von Krusenstjerna, med varm förståelse af ungdomens både frestelser och behof af vederkvickelse låtit alla goda medel, som kunna vara till stöd och verklig båtnad för de unge männen, komma till användning och därvid med sympati mottagit hjälp af frivilliga krafter, som velat i samförstånd och samarbete med honom och hans medhjälpare vid regementet, verka för samma höga mål:

De värnpliktiges fostran till sann gudsfruktan, ädel fosterlandskärlek, sedlighet och nykterhet.

*

Bidrag till den frivilliga verksamheten för ofvan angifna ändamål torde godhetsfullt lämnas till Regementspastor I. Hultin, *Lingbo.*

*

KUNGSGÅRD
TRYCKT HOS BRÖDERNA ROSENLÖF
1905

Chef skall utöva sitt befäl med kraft och fasthet, jämnmod, oväld och välvilja. Han får icke undandra sig det ansvar som hans befälsställning medför. Då samband med högre chef icke kan uppnås, skall han på eget initiativ och ansvar handla i dennes anda.

(Tjänstereglemente för Krigsmakten (TjRK) 1960).

STADGAR FÖR HELSINGE REGEMENTES NYKTERHETSFÖRBUND

av Knut Björkenstam

I Bocken 2014 och Bocken 2016 har jag skrivit om regementets nykterhetsförbund. Den första artikeln omfattade protokollsutdrag från förbundets styrelsesammanträden. Det första är från söndagen den 16 maj 1901 och det sista från den 11 juli 1912. I den andra artikeln skrev jag om vad som gällde vid 1904 års möten med avseende på den sedliga och andliga vården.

Denna artikel tar upp stadgarna för nykterhetsförbundet. Av protokollet från maj 1901 framgår att det där diskuterades stadgar för förbundet och att förelagda förslag antogs. Således torde dessa gälla från 1901. Det exemplar jag har utgått ifrån är dock tryckt 1904.

STADGAR
för
Helsinge Regementes Nykterhetsförbund
*

Motto: Hedren alla, älsken bröderna
frukten Gud, ären konungen.
I Petri 2:17

I.

Förbundets och dess medlemmars uppgift är att på grundvalen af kristlig tro söka inverka på den enskildes öfvertygelse till befordrande af nykterhet, sedlighet och ädelt kamratlif inom regementet under mötestiderna.

II.

Medlem af Förbundet kan en hvar tillhörande Helsinge Regemente blifva, som af fri vilja förbinder sig till fullständig afhållsamhet från alla berusande drycker – såsom njutningsmedel – under mötestiden å Mohed samt under resdagarne från och till hemorten.

III.

Medlem af förbundet bör känna som sin plikt att icke allenast genom personlig nykterhet utan äfven genom ett sedligt och aktningsvärdt talesätt och uppförande för öfrigt såväl i tjänsten som å fritider söka befrämja Förbundets ädla syfte.

IV.

a) Förbundets medlemmar samlas under mötestiden till regelbundna sammankomster minst en gång i veckan. Därjämte må enskilda eller offentliga samqväm och föredrag anordnas.

b) Vid dessa sammankomster få icke andra ämnen förekomma till behandling än sådana som omedelbart beröra kristlig uppbyggelse, nykterhet och sedlighet.

V.

Förbundets verksamhet ordnas af en styrelse bestående af 4 personer (ordförande, vice ordförande, sekreterare och kassaman) som väljas å hvarje mötes första sammankomst utom ordföranden, som utses för kommande års möten före slutet af föregånede års Regementsmöte.

VI.

Styrelsen utser inom hvarje kompani två deputerade, hvilka hafva till uppgift att beredvilligt lemna upplysningar om förbundets syfte och verksamhet, verka för medlemskap uti detsamma samt tillhandahålla medlemslista för dem inom kompaniet, som önska ansluta sig till Förbundet.

VII.

Den som önskar blifva medlem af Förbundet under mötestiden, tecknar sitt namn å en medlemslista, - sådana finnas hos hvarje deputerad, vid sammankomsterna samt i Läsepaviljongen – hvarefter han vid första sammankomst, som därefter hålles, intages som medlem.

VIII.

Genom ordförandens försorg böra sådana medlemslistor tillhandahållas nyinskrifne värnpliktige på lämpligt sätt äfven innan de hafva afrest till Mohed.

*

Obs.! Önskligt är att anmälan om inträde sker snarast möjligt.

Anmälan om inträde i Förbundet kan ske när som helst efter inskrifningsförrättningen pr brefkort till ordf. Regementspastor Hultin, adr. Lingbo. Det kan också ske vid den fosterländska fest i Eder hemort, till hvilken Ni inbjudes före afresan till Mohed. Medlemslistor äro där tillgängliga för anteckning. Ingen afgift.

Hvarje nykterhetsvänlig beväring bör vara med, ty förbundet är en sammanslutning mellan alla nykterhetsvänliga militärer å Mohed vare sig de tillhöra någon nykterhetsförening i hemorten eller ej.

*

Kungsgård 1904. Br. Rosenlöfs accidenstr.

KUNGLIG HÄLSINGE REGEMENTES CHEFER

av Lennart Mattsson

Under åren har jag med intresse tagit del av skrifter om regementets chefer under århundradena. I bokhyllan finns bland annat:
KUNGL. HÄLSINGE REGEMENTES CHEFER 1629 – 1909 av Otto Bergström. Stockholm 1909.
KUNGL. HÄLSINGE REGEMENTES HISTORIA av Nils Frykberg med flera. Gävle 1968. Se sidorna 435 – 436 avseende Regementschefer.
SÅ LEVDE MAN PÅ KUNGSBÄCK. HÄLSINGE REGEMENTE I GÄVLE 1909 – 1994 av Knut Björkenstam.
SÅ MINNS VI KUNGSBÄCK. HÄLSINGE REGEMENTES CHEFER 1968 – 1997 BERÄTTAR av Knut Björkenstam.

Men i skrymslorna har jag även en raritet som jag tidigare refererat till: Carl Petter Ströms *"Utkast till Helsinglands och Helsinge Kongl. Regemente krigs-historia"*. Stockholm 1828.
Sista kapitlet i Ströms självbiografi omfattaren en blandning av såväl tidigare chefer före 1629 som chefer efter 1629 - men anger även regementschefer som relateras i ovanstående fyra skrifter.

Ströms uppgifter om chefer och "härförare" torde vara obekanta för de flesta. Och det urgamla källmaterialet fanns hos författaren, Öfverste-Lieutnanten och Riddaren Carl Petter Ström, som levde och verkade mellan 1777 och 1847.

Jag refererar till Ströms förteckning utan kommentarer och med bibehållen, dåtida svenska.

"Förteckning på en del Öfverstar ***och Chefer, som anfört Helsingarna och det der sedermera upprättade Regemente."***

Detta Kapitels titel tillkännagifver redan, att uti efterföljande förteckning finns många luckor att fylla. Författaren hade gerna önskat kunna lemna den så fullständig, att den upptoge alla de Chefer, som anfört Helsingarne och det Regemente, som bär namn efter denna provins; men denna önskan har varit honom overkställbar. Boende i en alltför aflägsen landsort, utan tillgång till archiver, bibliotheker och privata personers samlingar i Fäderneslandets historia, har han icke kunnat meddela den fullständigare. Ehuru många namn saknas bifogas den dock härjemte med uppgift på de källor, ur hvilka underrättelsen är hemtad.

Steno Boos år 1395. [1]
Olaus Diaconus år 1433.[1]
Lars Olofsson Björnram år 1521.[2]
Mats Törne år 1564 i Norrska fälttåget. [3]
Lars Olsson år 1577. [4]

Lars Engelbrektsson år 1600. [5]
Sivold Andersson, Höfvidsman för en Fänika i Helsingland år 1600. [5]
Eric Bengtsson, Höfvidsman för en Fänika i Gestrikland år 1600. [5]
Hans von Ackern, anförde Helsingarne 1611 åt Herjedalen och Ryssby Skans. [6]
Johannes Stryk år 1644, blef Landshöfdinge 1645. [7]
Öfverste, Baron *Pehr Sparre* år 1657, anförde Helsingarne vid stormningen af Fredriksudde. [8]
Öfverste, *L. Ascheberg* 1676, anförde Helsingarne i slaget vid Lund. [8]
Gust. Carl von Wulffen år 1683, erhöll General-Majors caracter. [9]
Friherre Ludv. *Vilh. Taube* år 1698. [9]
Carl Gust. Frölich, General-Major 1700. [9]
Friherre *Georg von Knorring* år 1700, anförde regementet vid Narva och vid öfvergången af Dijnafloden.
Öfverste-Lieutnanten *C. Brüggener*, anförde Regementet i affairerna vid Janitski, Gemauretehoff och Liesna, der han blef dödskjuten. [8]
Gideon Fock, anförde Regementet vid Pultava och blef der fången. [1]
Reinh. Henrik Horn, från 1710 till 1717, anförde Regementet vid Damgarten, Gadelbusch och Tönningen, der han blef fånge. Blef General-Major och Chef för Jemtlands Regemente i december år 1717. [8]
Lars von Nummers, till 1722, då Öfverste Fock återkom utur Rysska fångenskapen och tillträdde Regementet, Fock dog som General-Major år 1723, [1]
Baron *Henr. Magn. Von Buddenbrock*, fick fullmakt den 17 dec. 1723. [9]
Johan Carl Silfversparre, från 1739 den 18 april, anförde Regementet under fälttågen 1741 och 1742. [8]
Otto Reinhold Fock 1751, anförde Regementet blott en liten tid av Campagnen 1757. [8]
Öfverste-Lieutenant *C. F. Liljeberg*, anförde Regementet under det öfriga af kriget.
Baron *Anders R. Durietz* 1761. [8]
Fredrik Gyllensvan 1772. [8]
Grefve *Arved Stenbock* 1777. [8]
Baron *Gustaf Vilh. Von Kaulbars*, anförde Regementet under 1788 års fälttåg, blev General-Lieutenant. [8]
Major *Fredr. Tersmeden* 1789, anförde Regementet i affairerne vid Kaipias och Anjala. [8]
Öfverste-Lieutenant Baron *Djurclou*, anförde Regementet under 1790 års fälttåg uti affairen vid Koltis och retraiten från Valkiala. [8]
Öfverste *Fredr. Christ. Von Platen*, anförde Regementet i affairerne vid Lappfjerd och Oravis 1808; dog som General-Major 1814. [8]
Öfverste *Atl. Ludv. Von Post*, anförde såsom Öfverste-Lieutenant

Fotnoter

[1] Baelters Dirsert. de Helsingia.
[2] Olof Celsius, Konung Gustaf I:s Historia sid 115, första delen.
[3]Konung Erik XIV:s bref till Helsingarne etc. den 5 januari1565.
[4]Hylphers Ångermanlands Saml. Sid 12, not g.
[5] Werwings bilagor till Konungarne Sigismunds och Carl IX:s Historia.
[6] Konung Carl IX:s bref till Helsingarne d. 13 sept. 1611, hvaruti Öfversten kallas Hans von Ackern; men Baelter nämner 1612 Johannes von Åkerren, således troligen det året adlad.
[7] Rothliebs Riddarholms-kyrkans beskrivning pag. 108.
[8] Utur Regementets Journaler och Handlingar.
[9] Hylphers Gestrike-samling pag. 19.
Kanske är källorna i till regementets tidigare chefer något - för nutida intresserade och yngre officerare med anknytning till Hälsinge regemente - att forska i?

Jag är imponerad av att hemvärnet är så omfattande. Det var bra med värnplikten, den uppfostrade sådana som mig.

(Svensk hemvärnsman efter sin andra övning).

MATTONSKA PRISET

av Lars Ringqvist

Årligen avgörs på Karlberg tävlingen om det Mattonska priset. Bakgrunden härtill är följande.

Det visade sig att i början på 1900-talet, när karlbergskursen i vanlig ordning hade sin vinterutbildning i Storlien, var fabrikör Emil Matton från Gävle där på fjällsemester med sin familj. Det som absolut inte får hända, hände då familjen Matton. Emils lille son, Bertil, försvann på fjället. Lärarna på Karlberg ställde då in alla övningar och all utbildning och sände ut eleverna för att söka efter den lille pojken. Sonen återfanns välbehållen.

Emil blev då så rörd och tacksam gentemot Karlberg att han bad sin syster Ida Matton (som hade representerat Sverige på en världsutställning och var en av Sveriges främsta skulptriser), att tillverka ett vandringspris som hade anknytning till kadetternas utbildning i fjällterräng. Ida Matton tillverkade då en statyett som Emil Matton skänkte till Karlberg som ett minne av elevernas insats vid sökandet efter hans son.

Tyvärr försvann statyetten i samband med Karlbergs ombyggnad och omorganisation på 1980-talet. Statyetten ersattes av en sköld som nu sitter på väggen på kadettmässen. På skölden inristas varje års segrare. I samband med ombyggnaden och omorganisationen genomfördes inte Mattonska tävlingen under några år i början på 2000-talet. Vinterutbildningen, inklusive Mattonska tävlingen, är numera förlagd till den plats där Karlberg bedriver sin vinterutbildning.

Tävlingen går till så att man startar på någon plats i dalgången, sedan rundar en plats uppe på fjället och sedan tillbaka till startplatsen, allt på "vita blixten".

Från Hälsinge regemente har under årens lopp två segrare korats. Det var Karl-Erik Björk år 1955 och Lars Hedberg år 1978.

Familjen, vars barn försvann på fjället, har fortfarande ättlingar kvar i Gävle bland annat en sonson till Bertil.

Det har aldrig gjorts någon koppling mellan Mattonska priset på Karlberg och Gävle.

Emil, Bertil och Ida Matton är begravda i Mattonska familjegraven på Gamla kyrkogården i Gävle.

(Red:s anm.: Ida Matton skapade Gustav Vasa-statyn i Gävle. Den avtäcktes 1924).



Statyetten som Ida Matton tillverkade.



Skölden som sitter på kadettmässen på Karlbergs slott.

OFFICER, RYTTARE, JÄGARE, BROTTARE OCH TIMMERMAN, DEL 2 AV 3 (DEL 1 I BOCKEN 2016)

av Sven Åkerman, berättat för Bo Tangfelt

(fortsättning på intervjun från Bocken 2016)

På hösten 1969 på fick jag en 10-års kommendering jag till Uppsala som chefsinstruktör för samtliga 20 frivilligorganisationer, efter rekommendation av I 14-folk som var stationerade där. Hemvärnschefen där, kallad 'Kalle den store' eftersom han var störst i hela Uppland, tjänstgjorde i många år på I 8 där han fick namnet. När jag byggt utebastu i torpet i Los kunde han stå hur länge som helst naken ute och beundra ett sprakande norrsken!

I frivilligorganisationerna, som jag tidigare inte haft mycket att göra med, ingick lottor, bilkårister, FBU'are, hemvärnare, brukshundsklubbmedlemmar, frivilliga motorcykelkåren, frivilliga radioorganisationen med egen FRO-kursgård i Hågadalen osv. Det fanns även högt utbildat folk som docenter och professorer bland deltagarna. Sällan det gick att samordna organisationerna men ibland lyckades det. Jag skaffade dem en utbildningsplats i Marma läger med instruktörer från I 14 och S 1, och genomförde bl a eldledningsartillerikurser med instruktörer från Hälsinge regemente, och drog igång officersmässen så att de fick träffas och ha lite tjohej på kvällen med dans. En FBU'are som alltid hade 'maskineriet' med sig kunde spela. Vi trivdes där.

Efter tio år där ville jag hem sista året till regementet igen, jag fick ett mycket bra betyg från försvarsområdesbefälhavaren i Uppsala.

På bilderna med I 14-befäl känner jag igen de flesta, åtminstone de från lite äldre tider:

- Översten, senare general, Curt Göransson var regementschef under åren 1955-57. Han hade fått höra av dåvarande ÖB att '- du kommer till Sveriges ålderdomligaste regemente det är så gammaldags där'. Men han tog befälet direkt och från första genomgången med all personal på lördagarna, även de lediga kompanicheferna som ibland skickat sin ställföreträdare, och begärde redovisning av dem. Han höjde standaren så förb-t!

- Olle Barkander ('Barkolle'), min första kompanichef när jag gick ut, duktig idrottare som sprang tvåmilen med beväringar och (en del) befäl varje lördag, ridlärare och svensk mästare i fälttävlan i 6-7 år och olympier i Rom där han ej fick ej ha sin häst Patrik, bryggarhästen från Vetlanda som han kallade den. Fick i stället ett fullblod som var alldeles för sprattlig av sig annars hade han kanske tagit det där. Patrik var han den enda som kunde rida, själv for jag

av direkt och stod på skallen och hästen sprang hem. '- Den där kör jag inte något mer på'! Kalle Björk stod och tittade '- det var roligt att se när du dök ned och stod på huvudet'!

- Kände Ove Th Dahlström mycket väl, han var äldste subaltern då, alltid stilig fanförare, vi trivdes bra ihop. Träffade även Rolf senare, '- blev inte han överste och regementschef'?

- Bertel Österdahl var distriktsmästare, svensk mästare och militärmästare på 5000 meter, senare generalmajor och militärbefälhavare.

- Knut Björkenstam var ställföreträdande kompanichef åt mig, mycket tydlig och korrekt, vi gick bra ihop. Vi hade likadan bil, en lindgrön liten VW som stod parkerade bredvid varandra, ibland fick man inte in nyckeln, då var det hans bil!

- Stig Allevik, ordförande i underofficerskåren, blev förvaltare och var Sveriges främsta granatkastarspecialist. När han tjänstgjorde i Kongo gick det inte att använda kompassen pga missvisningen från alla malmer i jorden. Då sköt han in utgångspunkter i terrängen, upt, och när kompaniet kom var det bara att ladda och skjuta och flytta 50 meter som målföljning.

- Paul G Strömberg, 'Pålle', var gammal truppare och hade gått högskolan också, var en av mina allra bästa vänner. Inför en krigsförbandsövning satt Pålle, Erik Persson och jag och gjorde all planläggning.

- Gunnar Fredriksson gick ut etta på Karlberg, hade en pojke och två döttrar och bodde 'bakom' Åkermans kulle, Kaarina och jag träffade ofta paret. Hans fru Ulla dog tidigt och Gunnar var ute och tränade mycket efter det. En tidig julaftonsmorgon sågs Gunnar på skidor i motvind och tät snöyra i Lapphagen. Jag träffade och pratade med honom men bara en vecka senare dog han.

- Rune Wiebe blev en bra stabschef.

- Tore Uhlin var min bästa kamrat. Han var 15 år på jägarskolan i Kiruna, var chef på mobiliseringsavdelningen och behöll sin Forsadialekt var han än var. Vi jagade mycket tillsammans. Som kompanichefer var vi lite olika andra.

- Bengt Nilsson, en av regementets bästa officerare. God kamrat till tusen.

- Åke Wiklund (kallad 'Lillhitler') kom från A8 i Boden och var en genuin hästkarl. Han övade traktorkörning i ravinen i Vall och fick beväringen att så att en tall hamnade mittemellan traktorn och kärran, stod där och njöt när de försökte komma loss. Flyttade sedan nedåt Jordåsen där han bodde livet ut. En hedersman.

- Roy Brandström, 'kanonkungen', specialist på huggpipan, var törstig, bodde i lilla torpet vid korthållsbanan med en fransk fru som jobbade på sjukan, hade en pojk som på frågan om vad han hette svarade: '- pojkfan säger pappa'. Anlade hemma en egen skjutbana för kammarammunition för inskjutning av huggpipan, vapentekniskt var han långt före sin tid. Hans mo

ped plockade beväringen isär mopeden i detalj och lämnade alla delar i en påse bredvid, men han fick tag på dom. På skogsvecka i Marma hade han alltid handväska med flaska mm i som en beväring bar. På kommandot 'Väskan'! så kom den fram och frågade då om han fick bjuda på något men som kompanichef kunde jag inte ta något där vi satt på varsin stubbe. Han var egen men mycket duktig.

- Rolf Svanbom var plutonchef på kompaniet. Han hade svenskt mästerskap i hinderbana.

- Karl Evert Blom spelade fiol, gifte sig och kom till Örebro.

- Carl Erik Tottie, senare överste, var jag ställföreträdande kompanichef åt, jag var hemma hos honom och jagade älg.

- Orvar Nilsson var jag mycket god kamrat med. Som mycket ung deltog han under finska vinterkriget och under fortsättningskriget som chef för frivilligkompaniet vid Salla. Han hade verkligen varit mitt i smeten, sprang i täten när kompaniet anföll. Det var väl vår herre som ville att han skulle ha tur och klara sig. Ingen hade en sådan Finlandserfarenhet som han! Hade bröstet fullt av utmärkelser och kom till Kiruna och som chef till hemvärnets stridsskola.

- Lundén tog jag med på hemvärnsövningar i Los.

- Jan Wickbom gav sig f-n på att dra fram traktorerna överallt, ville ha upp mig till I 19.

- Beminge tror jag var på Söderhamnsbataljonen som min adjutant och tog senare över Öregrund-Östhammarbataljonen.

- Lasse Ringqvist var en bra kille från Hälsingland

- Christer Palm hade varit i Salla, mycket finskintresserad men kunde ingen finska. Jag hade gått genom en korrespondenskurs på Hermods med högsta betyg och han lånade min finska kurs men lämnade aldrig tillbaka den förrän efter många år och samtal.

- Sköld, underställd regementschefen och sedermera arméchef. Krävde snabba förändringar, bl a skulle man inte hälsa eller anmäla sig, men jag fortsatte med det jag kunde inte annat efter alla år som kompanichef. Tjänstgjorde på utbildningsavdelningen hos honom något år, han hade egenheten att han alltid måste läsa tidningen innan han började jobba.

- Yngve Säfwenberg, som hade sett kosackerna rida med fällda lansar under tsartiden!

- Björeman kände jag mycket bra, mötte honom när han var på I 8 och när han var repetitör på skjutskolan, blev sedermera general och militärbefälhavare Syd.

- Sten Söderpalm-Berndes var ganska frisk på att yttra sig och en gång hade Rickard Nilsson, som då var hemma, en övning med bataljonen bakom skjutbanan, 'Utenatt', med bataljonen och staben samgrupperade som det skulle vara då. Jag hade jägarplutonen och fick order av Rickard att störa dem

så mycket vi kunde och det gjorde vi också. De skickade ut patruller men vi lurade bort dom med avspårningar och annat och mina jägarsoldater tog till alla tänkbara tricks från att släppa ut luften ur traktordäcken till att kasta in tårgasgranater i tälten. Vid genomgången efteråt hytte kompanicheferna nävén åt mig, de hade ju inte fått sova på hela natten, och det var ju meningen. Då säger Rickard till dem att här kommer några malajer och lyckas störa er. 'Malajer', ryter då Sten, 'det är ju för f-n regementets bästa pluton'!

- Arne Bodecker, kusin till Ivan Bodecker, och jag huserade i samma befälsrum, han med tunga pluton med studenter och jag med skytteplutonen.

- Hilding Lindström, Forsabo, som åkte Vasaloppet och blev 24'a om jag minns rätt, dog tyvärr när han kom tillbaka efter pensionen och skulle åka tremilen.

- Einar Karlström ('läskstången')

- Hallste, mycket duktig i ryska.

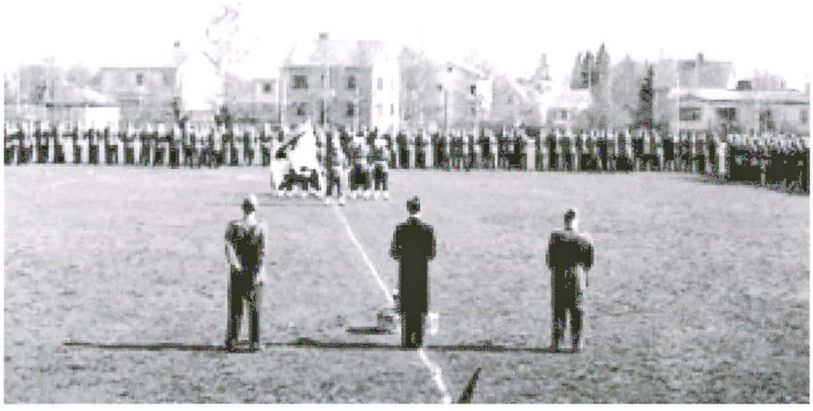
- Fogelin, överstelöjtnant, som på rasten vid en genomgång i exercishuset, trots att det var förbjudet, var den första att hoppa ut genom fönstren.

- Hans Berggren, sågs på cykel vintertid från systemet och ut till Åbyggeby. Jag minns när man stod i kön på bolaget och han nickade igenkännande, han köpte ju rätt mycket....

- Folke Alnevik tränade ofta på idrottsplatsen, det var en bra karl, vi gick väldigt bra ihop och jag var ställföreträdande kompanichef åt honom. Han tog bara av uniformen och sprang ifrån alla, bara flög fram, de såg ut att bara stå stilla,



Här passerar fanvakten hederstribunen på regementets dag 1959 med fanföraren Sven Åkerman, jag fick höra efteråt att '- han tog lite höga steg -'! Men musikkåren sa efteråt att det var den dittills bästa fanvakten och kom och gratulerade mig.



När västtyska skolfartyget "Gorch Foch" besöker Gävle 1960 tjänstgjorde jag som översättare

När graderna ändrades blev en sergeant kapten över en natt. Officerskåren ansåg att kaptenerna blev majorer och majorerna blev bara förbannade.

Jag fick erbjudande om befordran till överstelöjtnant 1973 med villkoret att pensioneringsåldern skulle höjas med 10 år. Då ville jag hellre börja jobba med trä och avgick vid 50 och fick Kungl Maj:t's RSO, riddare av svärdsorden. Man ville då att jag skulle tjänstgöra på länsstyrelsens försvarssektion i Härnösand. Då hade jag varit i Uppsala fyra år, pojkarna var klart studiebegåvade och Kaarina ville komma till någon annan plats än Gävle. Jag hade haft fyra reguljära kustbataljoner (svenskt rekord?): Nordanstig, Söderhamn, Gävlebukten med Gråberget och Furuviksbatteriet som även ingick i Stockholms kustförsvar och Öregrund-Östhammar. Man räknade med att det var ett så bra sjöförsvar och med mineringar att skulle bli mycket kostsamt att göra en landstigning i kuststräckorna Gävle-Norrtälje och Vikbolandet. Strategin gick då ut på att stora luftlandsättningar kunde ske i Örebroområdet varifrån framryckning skulle ske mot Stockholm.

Det var ofta diskussioner med de nya som kom till regementet, jag kunde ju praktiskt taget varenda hål i Gästrikland som det gick att ramla ned i, de lade upp traktorövningar i blötmyrar och jag sa att det går inte och till slut insåg de att jag hade rätt.

Det finns en skröna som påstår att jag med ett grin har sagt att det finns en hel del folk som tror att kullen heter Åkermans kulle för att mina benknotor ligger begravda där!

Det är nästan rätt! Överfurir Thimper från Delsbo skulle vara med vid genomgången av en bataljonsplanering. Vi åt lunch i tjänstemannamatsalen och då sitter den där rolighetsministern där och säger till husmor: '- Vet du vem det där är', och pekar på mig, '- Näe...'. '- Det är Åkerman'! '- Åh her

regud', skrek hon så att det ekade, 'lever han'? Så hon trodde alltså att jag låg därunder!

Men tillkomsten har ju sin historia. När riks 80 mot Sandviken byggdes, fanns tidigare djupa sandtag på sidorna som användes till körning med hästar, traktorer, motorcyklar och skidåkning. Groparna blev helt igenfyllda under vägbygget och då borde vi bygga någonting som ersättning, sade jag. Regementschefen gav då order om att alla skulle komma med förslag. Mitt förslag var då en stor kulle i skjutterrängen, i andra hand vid 'järnvägskullen' där järnvägsvagnarna stod. De som schaktade för byggnationerna i Fridhemsområdet körde schaktmassorna rakt genom stan till allmän irritation, då skulle de kunna svänga av på vid I 14 i stället och det blev det första förslaget. Almgren som var mycket driftig, satt hos subalternerna när förslagen diskuterade. '- Skriv det'! sa han och det kom in ca 60 förslag. Mitt kom etta: De enda som var emot det var damer i Hedvigslundsområdet som fick sin tvätt nedsmutsad av schakttransporterna och tyckte att den där Åkerman var en jäkla skurk. Allt gick sen över kullen, skidåkning terränglöpning, motorcykel- och traktorkörning. Den blev högst i stan och fyra meter högre än Hemlingbybacken. Då byggdes Hemlingbybacken på med fem meter så att den blev en meter högra än 'min' kulle! Jag sa till Almgren att det är ju min hembygd som ligger där, det var ju massorna från Fridhem, mitt barndomshem. En annan men mycket intern tanke bakom var också att placera kullen mitt i den tänkta nya E4-sträckningen rakt genom Valls äng och Lilla fältet. Detta var troligen 1957-58.

I Arbetarbladet och Gefle Dagblad gjordes ett stort uppslag med alla präster, landshövdingar, vetenskapsmän mm som satt namn på olika anläggningar i Gävleområdet och där stod jag med som den enda i modern tid, det skrattade pojkarna åt Men en vacker dag ska dom väl gräva upp kullen för att titta på benen ...



På banan i Mohed vann jag kring 1956 en höjdhoppning med Fatima som tidigare kastat av alla, bl a Rune Wiebe som bröt armen och gick gipsad ett tag. Under en Hubertusjakt stannade Fatima så jag höll på att åka av. Då fick hon sig en avbasning och fick klart för sig vem som bestämmer och sen gjorde hon aldrig några dumheter. Hinderhöjden på bilden är 170 och oxern är lång. Jag har något för mycket bakåtläge eftersom jag inte riktigt litade på hästen, jag skulle nog ha haft ett bättre framåtläge. Fatima gillades inte av andra hästar, blev söndersparkad och biten på stora fältet men just då kom en pojke från stallet. Hon led mycket så vi föste bort de andra hästarna och tog hem henne till stallet och hästen var så glad att slippa ifrån de andra. Jag var då tjänsteförrättande stallofficer under sommaren och ringde länsveterinären som kom direkt men som inte fick sy, bara instruera mig och stallfuriren som tråcklade ihop skadorna och med två stora sår som läkte ihop sen kunde hästen hoppa som på bilden.

Olle Barkander, Rune Wiebe och jag var ofta ute och tävlade i hoppning, bl a i Skåne. I en lagtävling i SM, medelsvår klass med 135 i hinderhöjd och något hinder i svår klass, skulle jag hoppa Figaro. Då gällde det att inte tippa av vid hindren utan låta hästen bestämma avsprånget. Figaro sade till mig att '- styr bara på hindret så hoppar jag'! Det blev en felfri runda och jag lyckades bäst i laget.

Olle Barkander ville att jag skulle bli stallofficer men efter SM-tävlingarna blev jag 1957 kallad till översten för kavalleriets ridskola i Strömsholm, där jag skulle få en tjänst från kommande år. '- Men, överste', sade jag, 'det var hästens förtjänst att jag vann, inte min'. '- Tror f-n det att alla såg det, men hästen har också en plats här'! Gudskelov blev det inte av för när jag kom hem var det bestämt att '- från nästa år ska det inte vara några hästar i krigsförbanden och därför kan vi inte skicka iväg dig'. Tur för mig, jag var ganska nygift med två små pojkar, lönen var dålig och jag behövde extrainkomster från hemvärnsövningar och rensningshuggning.

Vid ett tillfälle hade jag på kompaniet en bondpojke från Stornien i Hälsingland, väldigt skötsam men som fick göra en mycket svår blindtarmsoperation. Efter det skulle han gå och sopa kompanikorridoren i 14 dar och det tyckte jag var för jäkligt, gå och sopa blir man ju inte friskare av! '- Hur är det med farsan', sade jag, 'kan han hämta dig'? '- Jaaa'. '- Om du nu håller käften om det här så tänker jag skicka hem dig men du måste vara tillbaka dagen innan du ska ner till sjukan', jag visste att närmsta grannen var distriktssköterska. Han hämtades av pappan, jag hade telefonkontakt under hemmavistelsen och han återkom i tid. Mamman kom med en stor blomsterkvast och älgstek och kramade om mig. Andra tyckte det var ett brott men jag sa att jag gjorde det för hans bästa.

(fortsättning på intervjun i Bocken 2018)

ETT AXPLOCK AV MINNEN FRÅN MIN MILITÄRTJÄNST

Vpl. Dagkorpralen 72 Hillman, Sten

Jag ryckte in i "lumpen" som man sa, sommaren 1967. Regementet var I14 i Gävle och fjärde kompaniet. De värnpliktiga vid 4 kompaniet gjorde s.k. handräckningstjänst, vilket innebar tjänstgöring i de många förråd m.m. som fanns på regementet. De första två månaderna fick vi lära oss marschera, göra honnör och putsa kängorna. Vi fick även utbildning i hur man hanterar en kpist och bäddar en säng. Våra befäl under den här tiden var furirerna Svensson, Ganhold och Jansson, sedermera Svärdenholt. Jansson var stridisen bland våra befäl och när vi för olika övningar skulle delas in i tre grupper, så slutade det alltid med att han tvingades beordra över manskap till sin grupp, annars hade han stått där ensam.

Uniformspersedlarna som vi tilldelats i en säck vid inryckningen var tillverkade i tre storlekar, stor, större och störst, vilket inte alls passade mina 161 cm. Jag minns en regnig dag när vi skulle lära oss att gå i takt. Min regnkappa släpade i gruset på kaserngården och furir Jansson frågade om jag skulle ut och tälta. Fördelen var att ingen såg om jag gick i otakt.

Efter de två månaderna med soldatutbildning blev vi beordrade att tjänstgöra på olika arbetsställen som fanns inom regementet. Jag blev kvar på kompaniet vilket innebar att jag varje förmiddag skulle skura duschar och tvättutrymmen samt sopa den långa korridoren med sopspån. På min namnbricka stod det dagkorpral. I ena änden av korridoren fanns ett utrymme där jag förvarade städutrustningen. I utrymmet fanns ett låsbart skåp för städkemikalier av olika slag. Med tiden kom skåpet även att användas för förvaring av olika drycker som mina kamrater inte vågade förvara i skåpet på logementet. Det hände att jag blev väckt mitt i natten av törstiga kamrater som ville ha sin del av innehållet i skåpet.

Chef för 4. kompaniet var kapten Gunnar Fernqvist, men honom såg man sällan. Han var redaktör för boken Bocken och det var väl det mesta han gjorde. Det dagliga arbetet leddes av fanjunkare Hilding Lindström, en grovhuggen man, väldigt sportintresserad och då särskilt av skidåkning.

En morgon när jag som vanligt var i färd med att sopa korridoren kom fanjunkare Lindström och sa, du ska få ett nytt uppdrag, du ska bli badmästare. Uppdraget innebar att man varje morgon skulle skura regementets bastuanläggning och starta upp bastun. Sedan var det bara att invänta badgästerna, d.v.s. befäl av olika grader. När någon kom för att bada skulle man räcka över en handduk och en tvål. För överstens räkning fanns en särskild tvål och en särskild handduk. Han kom bara en gång under min tid som badmästare och han tog själv en tvål och en handduk ur högen och brydde sig inte om den jag räckte fram. Det mesta av tiden bestod av väntan i rummet utanför bastun. Min företrädare hade lämnat en kasse kioskdeckare som jag fördrev tiden med att läsa. Jag är numera allergisk

mot kioskdeckare. På eftermiddagarna kom officerarna från kanslihuset. Dom brukade stanna i två timmar så det blev till att sitta och titta på tio nakna officerare som satt på en bänk och ljög för varandra. Badmästare var det i särklass tråkigaste uppdrag jag hade under min tid vid I14. Efter tre veckor gick jag till fanjunkare Lindström och bad om ett annat uppdrag, vilket beviljades. Jag fick komma tillbaka till kompaniet.

En dag kom Lindström och sa, du ska anmäla dig hos rustmästare Falk vid snickeriet. Jag gick till snickeriet som låg vid norra änden av kaserngården och anmälde mig för tjänstgöring. Rustmästare Falk var en stor och bullrig man. Han pekade på en stor gammal Scania som stod utanför snickeriet och sa, du ska köra lastbilen till motorplanen. Den är lastad med färgburkar och alla har inte lock så kör försiktigt.

Jag sa, jag har bara körkort för personbil så jag får inte köra den. Det ordnar sig sa Falk, jag skriver ut ett förarbevis åt dig. Sagt och gjort. Jag satte mig vid ratten som hade ett glapp på två decimeter. Bilen var omöjlig att köra utan att det blev en massa ryck vid varje växling, men jag tog mig i alla fall till motorplanen. Väl framme lämnade jag bilen vid förrådet och gick tillbaka till kompaniet. Jag vågade inte titta på flaket, men antagligen gick det bra för jag hörde inga klagomål.

En dag i maj 1968 kommer fanjunkare Lindström och frågar, har Hillman bil? Ja sa jag, jag har en Opel Rekord av 1958 års modell. Då har jag en fråga, skulle du kunna köra kapten Fernqvist med din bil till hans sommarställe i Hamrångfjärden? Du har naturligtvis rätt att säga nej, men det är lite av en tradition att dagkorpralen kör kapten till sommarstället på fredagseftermiddagen. Och du är naturligtvis ledig för resten av dagen och kan åka hem. Jag sa att kan jag väl göra. Lindström såg lättad ut.

Fredagen kom och efter lunchen körde jag fram bilen till grinden utanför kanslihuset. Kapten Fernqvist kom och satte i framsätet. Första etappen gick till systembolaget på S. Fiskargatan. Han gick in och kom ut med en kasse innehållande ett antal flaskor med färgat och ofärgat innehåll. Sedan gick färden till Hamrångfjärden där jag även fick hjälpa till att lägga i bryggan som låg nere vid stranden. Proceduren upprepades sedan varje fredag tills jag muckade senare på sommaren. Någon penningersättning utgick aldrig för transporterna men jag fick som sagt ledigt för resten av dagen.



Sten Hillman

1927 – 1957 – 1997

av Knut Björkenstam

Vi skriver i år 2017. Det kan då finnas anledning att erinra om några årtal på 1900-talet som slutar med en sjua och som på olika sätt haft stor betydelse för regementet. Vilka årtal som åsyftas framgår av rubriken.

Det som förenar de tre årtalen är att de samtliga på olika sätt berört regementets vara eller inte vara. Härtill kan sägas att år 1957 i maj lades regementets musikkår ner och med det försvann en del av regementets själ. Det kan således i år finnas anledning att blicka tillbaka och kortfattat skildra händelseförloppen kopplade till åren 1927, 1957 och 1997.

1927

Efter "det stora krigets" slut i november 1918 (första världskriget blev benämningen först i samband med kriget 1939 – 1945) brer krigströttheten ut sig. Detta resulterar i nedrustning, där inte minst vårt land kommer att utmärka sig. Dock inte i samma omfattning som under 1990-talet och de inledande åren av 2000-talet. Diskussion uppstår om vilka förband som skall komma att läggas ned. Härvid är det främst armén som skulle komma att drabbas.

Sju infanteriregementen avses läggas ned. Härvid kommer valet att stå mellan Kungl. Västmanlands regemente/I 18 i Västerås och vårt eget regemente. Vid Hälsingarnas 300-årsjubileum den 12 juli 1924 är det dock klart att det blir grannregementet i söder som kommer att offras. En av dem som aktivt arbetar för att vårt regemente skall vara kvar är kaptenen vid regementet Nils Holmström. Han är ledamot av riksdagens andra kammare, en bra plattform att utifrån densamma tala för vårt regemente.

Vid offentliggörandet av 1925 års försvarsbeslut blir det klart att vårt regemente räddas om än i starkt förändrad form. Många befäl tvingas sluta och antalet värnpliktiga reduceras starkt, den så kallade kategoriklyvningen. För att harangera Nils Holmström tackas han av regementschefen, överste Henning Stålhane, inför den samlade officerskåren med en minnesgåva med inskriptionen: Till ledamoten av riksdagens andra kammare Kapten Nils Holmström med tack för gagnande verksamhet för regementets bästa. Från Kungl. Hälsinge regementes officerskår 17/9 1925.

Så lever vårt regemente vidare.

1957

I mitten av 1950-talet är det ånyo dags för ett försvarsbeslut. Det står redan från början klart att det innebär ytterligare nedskärningar i fredsorganisation. Vårt regemente är nu åter uppe till diskussion huruvida det skall vara kvar eller läggas ned. Orsaken härtill är bland annat följande.

I Frösunda norr om Stockholm ligger Kungl. Svea ingenjörregemente/ Ing 1. Regementet har sin övningsplats på Laxön och vid Sand vid Dalälven i Älvkarleby. Att flytta regementet till Gävle skulle innebära att det kommer avsevärt närmare Dalälven. Läggs regementet på Kungsbäck ned så kan ingenjörerna flytta in. Beslutet som riksdagen tar skapar den så kallade "Mälarkarusellen", nämligen att Kungl. Upplands regemente/I 8 i Uppsala läggs ned och kasernerna där tas över av Kungl. Signalregementet/S 1, som är kasernerat i Frösunda, mitt emot ingenjörernas kasernområde med Riksväg 13 emellan. Kungl. Södermanlands pansarregemente/P 10 i Strängnäs blir åter infanteriregemente med sitt ursprungliga kortnummer I 10. Riksdagsbeslutet innebär att ytterligare regementen kommer att läggas ned i början av 1960-talet.

Parentetiskt kan här nämnas att även författarens pappa kommer att engagera sig i arbetet för regementets fortlevnad oaktat icke Hälsingeofficer från början. Pappa tjänar regementet under sex och ett halvt år (sommaren 1949 – den 31 mars 1956) för att så övergå i civil tjänst. I sitt avskedstal till pappa på officersmässen den 24 mars 1956 yttrar regementschefen Curt Göransson bland annat: "...Redan från första början verkade Du med föredömlig lojalitet för detta regementes bästa – både utåt och inåt, nedåt och uppåt. Inte minst är regementet Dig mycken tack skyldig för det sätt, varpå Du vårdat Dig om regementets traditioner. Med stor oräddhet har Du även inför högre myndigheter kämpat för regementet i den ovissa situation för framtiden, som regementet råkat i till följd av indragningar av angränsande förband. Vi tackar Dig för alla Dina insatser för regementet. ...".

Negativt för regementet är dock att dess musikkår läggs ned i maj 1957. Härom har en hel del skrivits i tidigare årgångar av Bocken, främst i årgång 1987 en lång artikel av överstelöjtnant Erik Persson med anledning av att 30 år då förflutit sedan nedläggningen.

Så lever dock Kungl. Hälsinge regemente vidare.

1997

Så är jag framme vid rubrikens sista årtal. Betydelsen av detta torde för de flesta vara helt bekant, då det ligger så nära i tiden.

Riksdagsbeslutet i juni 1992 innebär att grundutbildningen och Gästrikebrigaden vid regementet läggs ned. Vi nedläggningsceremonin i juni 1994 yttrar arméchefen, generallöjtnant Åke Sagrén, bland annat: Hälsinge regemente lever vidare om än i annan form. "Formen" är försvarsområdesstaben som tar plats i före detta sjukhuset.

Glädjen blir dock kortvarig. Fortlevnaden tar slut i november 1997 i samband med den definitiva nedläggningsceremonin. Den äger rum i Soldatkyrkan med efterföljande lunch i gamla värnpliktsmatsalen.

Så har vårt gamla ärevördiga regemente gått in i historiens skuggvärld där det under de närmaste tio åren kommer att få sällskap av de flesta av arméns förband, allt i tron att den eviga freden är här. Men så fel alla beslutfattare har haft, såväl militära som civila.

2017

Så har 90 år gått. Precis som för 100 år sedan finns fortfarande militär verksamhet på Kungsbäck i form av Gävleborgsgruppen. Fortfarande vajar örlogsflaggan på Kungsbäck. Fortfarande förs regementets fana av Hemvärnet och spelas dess marsch av Hemvärnets musikkår Gävle. För att citera arméchefen från juni 1994:

Hälsinge regemente lever vidare om än i annan form.

LIKSOM DET VARIT I GÅR KOMMER DET ÄVEN ATT BLIVA I MORGON. DET ÄR INFANTERIET, SOM FÄLLER UTSLAGET I STRIDEN OCH AVGÖR KRIGET, SOM BESTÄMMER ÖVER ETT FOLKS STORHET ELLER FÖRFALL.

(Inskription på en tysk infanterikasern)

KASERNERNA OCH ARKITEKTEN BAKOM DEM

av Olle Larsson

Under perioden 1909 till 1993 har säkert närmare 100 000 soldater bott i Hälsinge regementes tre kaserner. Tusentals anhöriga till soldaterna och andra har besökt dessa kaserner under Regementets dag. Dessa tre byggnader är välkända i såväl Gästrikland som Hälsingland och har säkert fått många genom åren att berätta om "livet på luckan".

Under Regementets dag 2009 berättade överste Tomas Bornestaf i sitt tal att ordet kasern kommer från det italienska ordet casa som betyder hus. En kasern är ett hus för ständig förläggning. Ordet nådde vårt land via Tyskland. Bornestaf berättade också om arkitekten bakom kasernerna.

1904 beslutade riksdagen att Hälsinge regemente skulle flytta till Gävle. 1905 beslutade stadsfullmäktige i Gävle att gratis upplåta mark till regementet. Markområdet kom att ligga vid Kungsbäck som vid den här tiden låg en bit utanför staden.

Det var inte bara i Gävle som kaserner skulle byggas i början av 1900-talet. Under perioden 1902 – 1912 byggdes 21 nya kasernområden i vårt land. 1902 föreslog en förordnad parlamentarisk kommitté bland annat att tidigare tvåvåningskaserner av kostnadshänsyn skulle ersättas med fyravåningskaserner. Boden fick dock trevåningskaserner. Kasernerna skulle vara bataljonskaserner för enheter upp till cirka 500 man. Varje våning skulle byggas så att lokalerna omfattade alla utrymmen som behövdes för ett kompanis förläggning: logement, hygienutrymmen, vissa förråd och befälsrum.

Vid dåvarande arméförvaltningen fanns en arkitekt vid namn Erik S. Josephson. Han fick uppdraget att rita de tre kaserner som nu skulle byggas i Gävle. Han skulle också rita de övriga byggnader som behövdes vid regementet. 1909 var kasernerna klara för inflyttning.



Erik Josephson

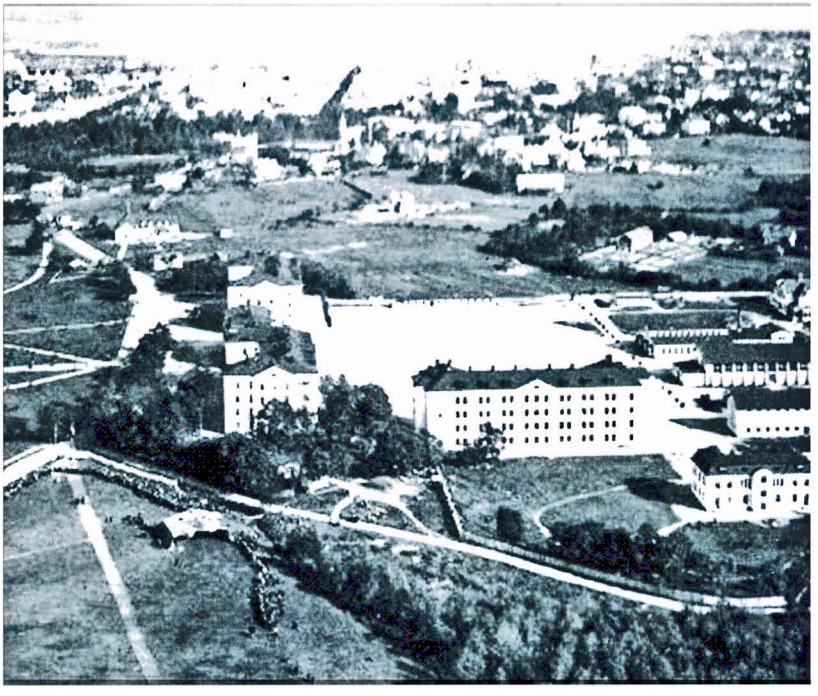
Men vem var då denne arkitekt? Han föddes den 7 mars 1864 i Stockholm och var grosshandlarson. Han kom tidigt i kontakt med konstnärer som undervisade honom i perspektivritning. Han lärde sig även spela flöjt. Josephson lärde också känna Carl Larsson som undervisade honom i teckning.

Erik Josephson tog en arkitektexamen vid Kungliga tekniska högskolan och studerade även vid Kungliga konsthögskolan. Han började som arkitekt vid arméförvaltningen 1890, men drev samtidigt ett privat arkitektkontor.

Hans främst uppgift vid arméförvaltningen blev att rita kaserner och han hade den tyska militärarkitekturen som förebild. Totalt kom 43 kaserner att uppföras enligt hans ritningar. Till en början hade han inte så högt anseende bland andra arkitekter. Man kallade honom både byggmästararkitekt och elektiker (stilblandare). Men Erik Josephson var skicklig och kom att bli en mycket framstående arkitekt med ett brett register i sitt skapande.

Josephson ritade inte bara kaserner utan ett antal andra byggnader såsom Djurgårdsbron, Grand Hotel Saltsjöbaden, Generalitetshuset i Stockholm samt Porjus och Älvkarleby kraftverk.

Erik Josephson avled den 17 november 1929. Sannolikt skulle han vara stolt över att hans kaserner i Gävle skulle komma att inrymma en högskola.



Kasernerna

ÅRSMÖTET 2017

Av Claes Bengtsson

Hälsinge Regementes Kamratförening genomförde sitt 80:e årsmöte lördagen dem 11 mars 2017. Deltagarantalet var i år rekordstort, cirka 120 av föreningens 427 medlemmar deltog.

Deltagarna samlades klockan 0900 i Soldathemmet för mingel och intagande av kaffe med den sedvanliga kardemummakakan. Vid Soldathemmets entré paraderade 11 medlemmar ur Gästriklands Militärhistoriska Förening, i karolineruniformer och med tidsenlig beväpning.

En förstärkt oktett (12 musiker) från Hemvärnsmusikkåren Gävleborg framförde marsch- och underhållsmusik.

Kamratföreningens igenkänningssignal blåstes och föreningens ordförande Rolf Dahlström hälsade alla välkomna, särskilt hedersmedlemmarna Tomas Bornestaf, Östen Andersson, Knut och Agneta Björkenstam. Ett speciellt välkommen riktades till Sveriges försvarsminister Peter Hultqvist, årets högtidstalare. Varmt välkomna var även Jan-Olof (Jolo) Johansson från Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund (SMKR) samt de närvarande karolinersoldaterna. Till försvarsministerns ära spelade oktetten Dalregementets marsch. Rolf meddelade att föreningen nu har 427 medlemmar.

Efter genomfört lotteri spelades regementets marsch (komponerad 1845 av Herman Schmidt 1845, antagen som regementsmarsch någon gång på 1860-talet) varefter samling skedde i soldatkyrkan. Innanför altarringen paraderade karoliner med regementets och kamratföreningens fanor.

På Rolf Dalströms order "Korum! Slag!" slog orkestern in årets gudstjänst som leddes av vår vikarierande militärpastor Bengt Wiklund. Organist var Gudrun Raccuja. Gudstjänsten började med att Bengt läste morgonbönen ur 1963 års fältandaktsbok. Därefter sjöngs psalm 177, Pris vara Gud som låter oss glada vakna upp... I sin predikan talade Bengt om bibelns många krigsskildringar vilka kan symbolisera den ständigt pågående kampen mot ondskan. Gudstjänsten avslutades med psalm 297, Härlig är jorden.... Efter gudstjänstens slut, helt reglementsenligt, stod vår ordförande (förbandschefen) och pastorn bredvid varandra, vända mot medlemmarna (truppen) och utropade "Gud bevare konungen och fädernerslandet" vilket upprepades av de församlade.

Efter korum bjöds vi på en storartad musikupplevelse genom Gudruns fina orgelspel, hon framförde Mendelssohns Sonata no 2, Allegro maestos e vivace. Orgelmusiken följdes av en av dagens verkliga överraskningar, en av de gästande karolinersoldaterna var operasångaren Anders Larsson, baryton, som sjöng Land du välsignade...(en svensk fosterländsk sång med text av Elisabet Björklund och musik av Ragnar Althen, 1923) Anders sjunger på

operan i Stockholm Han har gästat många av de stora operahusen i Europa och gestaltat roller i flera av de mer kända operaverken.

Rolf tackade för genomförd gudstjänst och överlämnade blommor till Bengt och musikerna.

Högtidstal hölls av försvarsministern. Peter talade om den strategiska situationen i vår omvärld, som resulterat i flera "skarpa incidenter!" Kärnvapenretrorik har kommit till ytan och främmande krigsmakt genomför övningar, överflygningar och marina verksamheter mycket nära vårt land.

Sveriges försvarsmakt möter den rådande situationen genom att genomföra övningar som skall ge signaler till omvärlden. Vi har försvarssamarbete med de Nordiska länderna m fl nationer och EU. Vi har beställt 2 nya ubåtar, byggda för att operera i Östersjöns bräckta vatten. Nästa generation av Jas-Gripen är under utveckling, vi förnyar vår pansarvärnsförmåga och höjer krigsförbandens förmåga. Militära förband etableras på nytt på Gotland. Återinförandet av allmän värnplikt 2028 - 2019 med militär grundutbildning för både män och kvinnor inom ramen för lagen om totalförsvarsplikt ger försvarsmakten möjlighet att öka förbandens numerär, om vi beslutar att så skall ske. Den sista åtgärden har rönt stor internationell uppmärksamhet.

Ordförande Rolf Dahlström tackade på föreningens vägnar ministern för den intressanta genomgången och överlämnade kamratföreningens standar och blommor.

Nästa talare var Jan-Olof (Jolo) Johansson från SMKR som berättade om förbundets historia och nuvarande verksamhet. Den första ännu verksamma kamratföreningen i Sverige bildades 1899 på Vaxholms fästning. Nu finns i Sverige 118 militära kamratföreningar med totalt c:a 35 000 medlemmar. Kamratföreningarna är en resurs för försvarsmakten beträffande traditionsvård, men även för annan rådgivning och mentorskap för unga officerare. Jolo överlämnade SMKR:s guldplakett till Knut Björkenstam och silvermedalj till Agneta Bjökenstam för deras långa arbete med årsskriften Bocken.

Efter en paus inleddes årsmötesförhandlingarna som började med parentation, en stund i stillhet och hågkomst, för under året bortgångna medlemmar. Därefter följde förhandlingarna den godkända dagordningen med redovisning och godkännande av verksamhetsberättelse, ekonomisk redogörelse etc. Som ny styrelsemedlem invaldes Anders Lindström. Rolf informerade om årets bussresa, som planeras till Laxön, Wendels kyrka och Örbyhus slott.

Blommor överlämnades till föreningens damer som dukat bord och ordnat med servering.

Efter årsmötet samlades medlemmarna för lunch i före detta regementsmatsalen, nuvarande restaurang Campus, där restauratören tillhandahöll en välsmakande Wallenbergare med potatismos, gröna ärtor och välkomponerade sallader.

Tack för ett mycket välordnat årsmöte !



Vikarierande militärpastor Bengt Wiklund leder korum



Oktetten underhåller under samlingen



Kaffe, kardemummakaka och trevligt sällskap



Försvarsministern avtackad med blommor och standar

TROHET, TAPPERHET, HEDER
och KAMRATSKAP
är en soldats högsta dygder.

EN HISTORISK RESA I NORRA UPPLAND

av Claes Bengtsson

Den 26 augusti, en sensommardag med klarblå himmel och behaglig värme, samlades ett 60-tal medlemmar från Hälsinge Regementes Kamratförening, och en del anhöriga, för den årliga utflykten med buss. Ett 20-tal kamrater från Dalregementets kamratförening anslöt med egen buss. Som vanligt kördes vår buss, från VS & Persson Bussar AB, av föreningsmedlemmen Anders Myrman. De känns tryggt, att som vanligt, se Anders bakom ratten. Vår ordförande Rolf informerade om dagens program och gjorde tappra försök att indela deltagarna i grupper för att underlätta guidningen.



Förväntasfulla höstresedeltagare
(foto Hans Beminge)

Första stoppet var parkeringen vid Älvkarleby turisthotell där bussarna lämnades för en promenad över bron till Laxön. Detta är en fantastisk vacker plats som ligger mitt i Älvkarleby-fallen. Här hade ingenjörstrupperna ett

läger där pontonjärerna övade broslagning och färjning över strömmande vatten under mer än 100 år. Militären har uppfört alla byggnader på ön. De flesta byggdes redan i slutet av 1800-talet. I dag förvaltas anläggningen av Vattenfall och hyrs ut till ett antal företagare. Husen är renoverade och fyllda med nytt liv och innehåll.

Det finns en plats på jorden
där solen alltid ler
långt upp höga norden
där forsens skum man ser
den platsen heter Laxön
baracker vid en flod
där våga vi var sommar
för kronan liv och blod
(gamla Laxövisan, först versen)

Medan en grupp "gofikade" på Café Furiren, besökte hantverksbutiker, ateljéer och ett mindre militärmuseum fick den andra gruppen en guidad rundtur i lägret. Vår medlem, kaptenen och fortifikationsexperten, Kenneth Lundström berättade på ett mycket kunnigt och intressant sätt Laxöns historia.



Proffsig guide Kenneth Lundström (foto Claes Bengtsson)



Laxöns officersmäss (foto Hans Beminge)

År 1880 anlände den första truppen, 333 mannar och 60 hästar, efter fem dagars mars från Stockholm till Laxön. Lägret byggdes ut efterhand med manskapsbaracker, stallar, kokhus, expeditioner och paviljonger för officerare etc. Den militära verksamheten på platsen varade till 1985. En mer utförlig artikel om Laxön och pontonjärerna finns på Kamratföreningens hemsida.

Nästa utflyktsmål på årets höstresa är Örbyhus Slott. Där kunniga guider tar emot och berättar slottets historia.

Örby gods är känt sedan 1300-talet och var en senmedeltida så kallad enkelhusborg, som ägdes av Vasaätten. Den blev ett centralfäste i Norra Uppland. År 1451 inköptes godset Örby av riddaren Johan Kristersson Wasa (1426 - 1477) kung Gustav Vasas farfar. 1548 kom borgen i konungens ägo. Sedan dess har egendomen ägts av flera olika ätter som alla satt sin prägel på den. Riksrådet Gustaf Banér förvärvade den medeltida borgen 1645 och förvandlade den till ett barockslott, Örbyhus Slott. Det medeltida tornet införlivades i anläggningen och slottets fasad vändes mot Vendelsjön.

I tornets bottenvåning finns Erik XIV:s fängelserum. Vår guide berättade den gripande historien om kung Erik som fängslades av sina bröder och fick tillbringa tiden fram till sin död i fängelse. Vetenskapliga undersökningar av kvarlevor har visat att Erik XIV verkligen dog på grund av arsenikförgiftning.

Besöket på Örbyhus slott avslutas med att vi samlas i dess entréhall, ett långsmalt rum, som genomgått en pietetsfull restaurering. Här finns nu tidsenliga möbler, riddarrustningar, porträttmålningar mm. Resten av slottet var inte tillgängligt för visning då det innehåller ägarnas privata våningar. En mer omfattande visning av slottet kräver särskilda rutiner och överenskommelser.

År 1900 inköptes slottet av Carl Gustav von Rosen, vars barnbarn systrarna Christina d´Otrante och Charlotta de Roquette-Buisson idag äger slottet. Ägarna bor i Frankrike men vistas sommartid på Örbyhus.

Örbyhus Slott drivs idag som ett företag med olika verksamheter såsom jord- och skogsbruk, trädgårdsodling, fastighetsförvaltning, turistverksamhet, golfbana mm.

Nu embarkeras bussarna igen och färden går till Restaurang Upplands Pärlan för en efterlängtad lunch. Restaurangen och dess personal visar stordåd genom att servera fläskfilé med kokt potatis och kantarellstuvning, på tallrik, till 90 personer utan att någon fick vänta speciellt länge. Personalen sprang och serverade, beundransvärt.

Efter lunchen går färden till Vendels Kyrka. Här har forntid och nutid stämt möte på ett fullkomligt unikt sätt. Vi bjuds på ett storslaget skådespel. Stormannen Ottar Vendelkråka har tillfälligt lämnat sin storhög i Gamla Uppsala och möter oss i sin praktfulla vikingaskrud. Han berättar om Vendelbygdens storhetstid som började på 400-talet. Ottar själv begravdes i storhögen år 520 tillsammans med sin hustru Vendela.



Altaruppsats och kalkmålningar i Vendels kyrka (foto Hans Beminge)



Ottar Vendelkråka guidar (Foto Claes Bengtsson)

Hustru Vendela, gestaltad av kyrkorådets ordförande, fortsätter guidningen i Vendels kyrka. Den invigdes 1310 och är en av Sveriges mäktigaste sockenkyrkor, bygd i tegel, med bogårdsmur, stigluckor och kalkmålningar. Kyrkans inredning, alla målningar på väggar och tak samt hela atmosfären på denna märkliga plats får en nästan att tappa andan, stämningen är magisk. Jag uppmanar kamrater som läser detta: om ni inter redan har gjort det, besök Vendels kyrka och Vendels besökscentrum. Har ni tur kanske även ni får möta stormannen Ottar och hustru Vendela.

Nu går färden åter mot Gävle och Soldathemmet. Under bussresan genomförs det sedvanliga lotteriet med 20-kronorssedlar. Bland vinsterna fanns, förutom böcker och cd-skivor, mycket populära t-shirts i merino-ull som skänkts av sportvaruhuset XXL.

Ett stort tack till kamraterna som organiserat denna fantastiska höstresa. Minnen från den kommer med säkerhet att vara samtalsämne under lång tid.

KAMRATFÖRENINGENS VERKSAMHET 2016

Styrelsen för Hälsinge regementes Kamratförening får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten 2016.

Förste Hedersledamot:	HKH Prins Daniel		
Hedersledamöter:	Överste 1 Karl-Evert Englund		
	Kapten Östen Andersson		
	Överste Tomas Bornestaf		
	F. Landshövdingen. Lars Ivar Hising		
	Överstelöjtnant Knut Björkenstam		
	Generallöjtnant Hans Berndtson		
		Mandatperiod	
Ordförande	Rolf Dahlström	2016	VU
Vice ordförande	Göran Larsson	2015-2016	Klubbmästare
Sekreterare	Hans Beminge	2015-2016	VU
Kassör	Rune Westergren	2015-2016	VU
Ledamöter	Lars Lundberg	2015-2016	
	Lars-Erik Nilsson	2016-2017	
	Ingemar Eriksson	2016-2017	
	Ulf Laurén	2016-2017	Rekryteringsansv.
	Olle Larsson	Representant I14S	
	Jan-Olof Strandberg	Repr. Hemvärnet	
Revisorer	Rolf Jägare	2016	
	Peter Bohlin	2016	
Revisorssuppleanter	Lena Broman	2016	
	Kenneth Lundström	2016	
Valberedning	Anders Jonsson	2016	Sammankallande
	Sune Sundell	2016	
	Gunnar Kvist	2016	
Redaktör Bocken	Knut Björkenstam		

Styrelseledamot i Stiftelsen Sällskapet Hälsinge Regemente är Hans Beminge

Antalet medlemmar den 31 december 2016 var 410 och styrelsen har under året haft sex protokollförda sammanträden.

Föreningens 79:e årsmöte genomfördes den 12 mars med ett 80-tal medlemmar och anhöriga. Under samlingen på morgonen spelade Hemvärnets musikkårs oktett. Startskottet för årsmötet var att Kamratföreningens igenkänningssignal blåstes och ordförande Rolf Dahlström hälsade alla välkomna. Hedersmedlemmarna Tomas Bornestaf och Östen Andersson, samt årets

högtidstalare, vår förre ÖB Sverker Göransson uppmärksammades särskilt. Tomas Bornestaf tackade på Soldathemmets vägnar för de insamlade medel som nyttjats till att renovera kyrkfönstren och att sätta in säkerhetsglas.

Under samlingen i Soldatkyrkan spelades regementets marsch, efter ett "Korum slag!" höll Stefan Nilsson tillsammans med organisten Lars-Olof Johansson mötets gudstjänst. Vårbuketter överlämnades till de båda som tack för tänkvärda ord och fin musik. Efter gudstjänsten tog Sverker Göransson till orda och reflekterade över de sex år han var ÖB.

Efter en paus inleddes årsmötesförhandlingarna med att hedra de bortgångna kamraterna och i anslutning till detta hölls en tyst minut. Verksamhetsberättelsen, revisionsberättelsen och budgeten för 2016 godkändes av årsmötet, som även beviljade styrelsen ansvarsfrihet för 2015. Det beslöts att årsavgiften skulle vara oförändrad. I styrelsen omvaldes Rolf som ordförande för 2016 och Ulf Laurén, Lars-Erik Nilsson och Ingmar Eriksson omvaldes som ledamöter under 2016–2017. Mötet avslutades och lunch serverades därefter i den gamla värnpliktsmatsalen.

Återsamlade i Soldatkyrkan tackades Inger Dahlström, Eva Laurén och Ann-Britt Beminge med varsin vårbukett för nedlagt arbete under årsmötet. Stig Östblom förde oss därefter förtjänstfullt in i Povel Ramels värld med militär "touch" inramad med Povels musik. Stig fick som tack kamratföreningens förtjänstplakett och Marita Östblom en vårbukett.

Den 10 september genomfördes höstens resa i en fullsatt buss till Skokloster, ett barockslott med bland annat en fantastisk vapensamling. Lotteriet under resan stärkte kamratföreningens kassa. Rolf framförde vid hemkomsten ett särskilt tack till vår busschaufför Anders Myrman som alltid ställer upp.

Kamratföreningen sponsrar Stiftelsen Sällskapet Hälsinge Regemente och har under året lagt blommor samt tänt ljus på regementets grav. Föreningen är representerat i SMKR (Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund). Olle Larsson har under året på ett förnämligt sätt administrerat föreningens hemsida.

Kamratföreningens årsskrift Bocken har även i år givits ut under redaktörskap av Knut Björkenstam med bistånd av Agneta Björkenstam. Tack Knut och Agneta!

Gävle i mars 2017

Rolf Dahlström	Hans Beminge
Ordförande	Sekreterare

I 14 S VERKSAMHET 2016

Ledningens sammansättning har varit följande:

Klubbförare:	Benny Gustafsson
Förste avlösare:	Olle Larsson (tillika hemsidesansvarig)
Andre avlösare:	Owe Sandin
Skrivare:	Cajsa Gotthold
Myntsamlare:	Svante Karén
Gästabudsarrangör:	Gunnar Hagstedt
Lösöresbevarare:	Rolf Andersson

Ledningen har under året haft fyra möten.

Vid årsmötet valdes som penninggranskare:
Anders Bager och Staffan Elmgren och som ersättare Frank Björsbo och Håkan Hedberg.

Valberedningen fick vid årsmötet följande sammansättning:
Henning Jansson och Evert Danielsson och ur ledningen avdelades senare Olle Larsson (sammankallande).

Antalet medlemmar vid slutet av 2016 var 104 varav 30 ständiga medlemmar samt hedersklubbförare och två hedersledamöter.

Verksamhet
I 14 S har under året varit representerad i moderföreningens styrelse genom Olle Larsson.

Föreningen är medlem i SMKR (Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund) och Militärsällskapet. Svante Karén deltog i SMKR representantskapsmöte i april månad 2016.

Under året har I 14 S engagerat sig i ÖB uppdrag till SMKR i veteranfrågor och ingår i det nätverk som SMKR byggt upp. Olle Larsson är föreningens kontaktman i dessa frågor.

ÖB har i sitt verksamhetsuppdrag 2016 förtydligat respektive förbandschefs ansvar för sina relationer och överenskommelser med kamratföreningarna. Samverkan har liksom tidigare år skett med Livgardet i Kungsängen. Stödet från Gävleborgsgruppen har varit utomordentligt gott.

I 14 S identitet och status har enligt vår banks (Nordea) krav för konto i banken "uppgraderats" till en ideell förening och vi är således från våren 2016 en juridisk person.

Vår förening hedrade sedvanligt Sveriges Veteraner med föreningens fana vid Veterandagen den 29 maj vid Sjöhistoriska museet på Gärdet. Fanförare var Svante Karén med avlösare Rolf Andersson.

Vårträffen med årsmöte genomfördes i Högkvarterets lokaler. Chefen för Gävleborgsgruppen, övlt Raymond Iller, gav oss en uppskattad orientering om Försvarsmaktens utveckling och Gävleborgsgruppens roll i det nya insatsförsvaret.

Höstträffen genomfördes på en ny plats, konferensvåningen i Drottning Viktorias Örlogshem. Träffen genomfördes med alltigenom egna insatser varför priset kunde hållas på en låg nivå. Vår före detta regementschef Tomas Bornestaf höll en trevlig exposé över vårt Soldathem och vår Soldatkyrka på Kungsbäck.

De sedvanliga I 14-luncherna har genomförts på Militärsällskapet.

I 14 S har genom Olle Larssons förnämliga insats haft en ständigt aktuell hemsida www.i14s.se. Där har också informerats om andra kamratföreningars och försvars-organisationers arrangemang.

Stödet från Gävleborgsgruppen och moderföreningen i Gävle har varit utomordentligt gott. Det är av största värde för vår förening då vi saknar praktiska möjligheter att hantera utskick etc.

Ekonomin

Under året har kostnaderna minskat avsevärt genom att höstmötet arrangerades i högre grad genom egna insatser.

Disponibelt resultat	
Balanserade medel	56 004,56
Årets resultat	3 769,97
Att disponera	59 774,53

Ledningen föreslår att de disponibla medlen förs i ny räkning.

Stockholm den 31 januari 2017

Benny Gustafsson *Olle Larsson* *Owe Sandin*
Svante Karén *Cajsa Gotthold* *Gunnar Hagstedt* *Rolf Andersson*



SOLDATHEMMET OCH SOLDATKYRKAN

Tomas Bornestaf

Soldathemmet och Soldatkyrkan har nu båda passerat 100-årsstrecket. Båda i är full vigör och "vibrerar" av mångahanda verksamheter vardag som helgdag. De syften som var grunden till uppförandet av Soldathemsbyggnaden i Gävle, initiativtagaren och regementspastorn Ivar Hultins fjärde soldathem för Hälsinge regemente, "ett gott hem" för de värnpliktiga under tjänstgöringen vid vårt regemente, uppfylldes väl under alla år som värnpliktiga utbildades på Kungsbäck.

Då värnpliktsutbildningen upphörde stod ju byggnaden kvar – och då ställdes frågan: till vad skall den nyttjas framgent? Svaret blev: att genom tillgång till byggnaden skapa möjligheter att bevara kamratskap och traditioner från förbandet och människorna samt vidmakthålla den goda kontakten med Svenska kyrkan – Heliga Trefaldighets församling, i dag Gävle pastorat.

Ett mycket omfattande arbete genomfördes i en kommitté med medlemmar från alla personal vid regementet och församlingen – allt i avsikt att få till stånd ett långsiktigt och ekonomiskt säkert ägande och bruk av mark och byggnader. Detta utmynnade i bildandet av Stiftelsen Sällskapet Hälsinge regemente. Stiftelsen kunde sedan överta ägandet från Fortifikationsverket genom en s.k. en-kronas-affär.

Sedan starten 1993 har verksamheten utvecklats mycket. Gävleborgsgruppen, Gefle Högskola och ett antal föreningar, sällskap, skolor och företag utnyttjar Stiftelsens lokaler för olika ändamål. Regelbundna träffar för personal från regementet vid flera tillfällen under året borgar för att vi uppfyller kraven från instiftarna. Soldathemmet och Soldatkyrkan är en ofta nyttjad och mycket

uppskattad resurs för livets alla högtidliga stunder - bröllop, dop, födelsedagar och begravningsgudstjänster. Att hålla vigsel och bröllopsfest i vår byggnad är mycket eftertraktat – kön kan bli lång!

Nyårsdagen firas årligen en mycket välbesökt gudstjänst i Soldatkyrkan, sammanlyst för hela pastoratet.

Ekonomin har trots mycket stöd, tidigare inte minst från kyrkan, varit ett ständigt orosmoment genom alla år från starten 1910. En gammal och stor byggnad med bestämda antikvariska krav på underhåll och drift ställer stora krav. För att få verksamheten att fungera bra krävs anställda och vi har och har haft duktig personal för den dagliga skötseln. För ledning av verksamheten krävs en styrelse – den arbetar utan ekonomisk ersättning – ersättningen är glädjen, mer värd än penningar, att arbeta tillsammans och ta hand om uppgiften från instiftarna. Inte minst de två veckor varje år som styrelsen tillsammans med hantverkskunniga vänner till Soldathemmet målar, snickrar, murar, putsar, kittar, slipar mm. mm. - allt för att hålla nere våra kostnader.

För att få intäkter krävs att Soldathem och Soldatkyrkan nyttjas av betalande gäster. Den viktigaste parten står våra fasta hyresgäster med långa avtal – här gäller det att uppfylla högt ställda krav på tillgänglighet och service. (Det finns gott om konkurrenter i Gävle). Därnäst bidrar gäster som hyr för ett eller flera tillfällen – viktigt att vi möter de krav de ställer så att de dels kommer tillbaka, dels får sina gäster - vänner och bekanta - att upptäcka och välja Soldathemmet och Soldatkyrkan för sina högtider.

För att ytterligare skapa ekonomiskt utrymme för särskilda åtgärder då vi bland mycket annat under våra arbetsveckor byggt ett handikapptoalettrum i byggnaden och då de gamla skyddsfönstren för de vackra glasmålningarna i kyrksalen ersatts med nya fönsterbågar och säkerhetsglas - genomför vi "insamlingar" på olika sätt.

Här kommer alla de som har Soldathemmet och Soldatkyrkan i sinne och hjärta in. Sedan några år tillbaka har vi instiftat en 1000-kronorsklubb– i dag mer än 60 medlemmar och fått till stånd ett sponsorprogram – idag är det mer än 15 företag och organisationer som stödjer oss.

I år tillkommer "Soldatkyrkans vänner" ett initiativ som motsvarar 1000-kronorsklubben, men där gåvan riktas direkt mot Soldatkyrkan. Här kan Du som vill stödja underhållet av vår vackra kyrka bidra med Din gåva.

I samtliga fall erhåller givaren/sponsorn sitt namn/företag på en skylttavla, placerad på en framträdande plats i fastigheten. Du blir medlem i 1000-kronorsklubben eller Soldatkyrkans vänner då Din gåva passerar 999 kronor.

Välkommen med Din gåva och ange "1000-kronorsklubben" eller "Soldatkyrkans vänner" på Din inbetalning – Plusgiro 142181-7.

När Du har vägarna förbi hälsa på! Anna-Carin och Jennie tar gärna emot Ditt besök. Välkommen!

†

MEDLEMMAR SOM, ENLIGT VAD FÖRENINGEN KÄNNER TILL, AVLIDIT 2016 – 2017

Kindström Lennart	Solna	17 oktober 2016
Julander Anna Nora	Gävle	21 oktober 2016
Lené Anders	Gävle	27 november 2016
Åström Karl Gunnar	Gävle	22 februari 2017
Nelzén Rune	Borlänge	5 mars 2017
Ekenberg Carl	Gävle	13 september 2017
Björkenstam Knut	Stockholm	31 oktober 2017

En gång skall du vara en av dem

som levat för längesen.

Jorden skall minnas dig

så som den minns gräset och skogarna,

det multnande lövet.

Så som myllan minns

och så som bergen minns vindarna.

Din frid ska vara oändlig så som havet.

Pär Lagerkvist



Foto: Bertil Johansson.

God Jul
och
Gott Nytt År



Regementets fana,
tilldelad regementet av konung Gustav VI Adolf
på Lilla fältet
den 29 september 1952

Bygdens försvar är bygdens folk

Åtta.45 Tryckeri AB, 2017

Bocken 2017
Dokumentet är skannat med upplösningen 400 pixlar/tum (157 pixlar/cm) och är direkt överfört till filformatet PDF (ver 6.0 eller senare). Arbetet har utförts av **Ulf Holmberg** 2017-03-10